

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 800 fr. per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie: Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, 2000 Antwerpen

Vlaamse Juristenvereniging

XXIV^{ste} Rechtskundig Congres te Antwerpen op 23 mei a.s.

Sectie Sociaal Recht

INVLOED VAN DE INKOMSTEN EN VERMOGENS BIJ TOEKENNING VAN SOCIALE VOORDELEN

Preadvies van Dr. Bernard DUBOIS, Notaris, Assistent aan de Rijksuniversiteit te Gent.

Inleiding

Als inleiding op de bespreking van de invloed van de inkomsten en vermogens bij de toekenning van sociale voordelen, blijkt het nuttig enkele principes ter verduidelijking van de omgrenzing van dit preadvies voorop te stellen.

1. De opgave van het preadvies spreekt over « sociale voordelen »: dit is bij uitstek een uiterst ruim begrip dat in onze huidige voorzorgstaat zich tot allerlei gebieden uitstrekt en zonder hetwelk het individu zich hulpeloos zou geconfronteerd zien met allerlei omstandigheden die van aard zijn de fysieke en materiële ontwikkeling van de mens te belemmeren.

Het komt ons voor dat deze term « sociale voordelen » moet beperkt worden tot enkele nauwkeurig omschreven gebieden die essentieel betrekking hebben op de sociale promotie van de mens.

In de eerste plaats vermelden we de sociale voordelen verleend door middel van de « klassieke » stelsels van de sociale zekerheid en het arbeidsrecht: dit sluit het onderzoek van de sociale wetgeving in zoals die onder het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid, van Middenstand en Sociale Voorzorg ressorteert. Doch buiten deze regelingen die onder het sociaal recht vallen, bevat onze positieve wetgeving een reeks steeds aangroeiende beschikkingen die het individu ook op andere gebieden dan deze bestreken door het sociaal recht wensen tegemoet te komen. Deze regelingen kunnen onder de sociale voorzorg ondergebracht worden. In deze wetgevingen komt het begrip « inkomstenbegrenzing » eveneens voor zodat hun bespreking zich opdringt: wegens hun kwantitatieve belangrij-

heid komt het er echter op neer een keuze in de belangrijkste regelingen te verrichten. Het past dan ook in het beperkt kader van dit preadvies bepaalde minder belangrijke regelingen en eerder specifieke toestanden van beperkte groepen van gerechtigden, buiten beschouwing te laten.

Op het domein van de sociale voordelen die buiten het sociaal recht vallen en zoals gezegd eerder tot de sociale voorzorg en bijgevolg tot de sociale politiek behoren, hebben we onze keuze dan ook beperkt tot de materies die de sociale huisvesting alsook het onderwijs bevatten.

Terwijl de bovengenoemde regelingen eerder als collectief opgevatte systemen van verstrekking van sociale voordelen aan bepaalde groepen kunnen doorgaan, menen we eveneens de ondersteunende taak van de openbare onderstand aan strikt individuele noden en behoeften te moeten onderstrepen; alhoewel in dit laatste geval er geen sprake is van een « recht op bijstand » in tegenstelling met de andere regelingen waar een subjectief recht op sociale voordelen ontstaat zodra de objectieve voorwaarden tot toekenning aanwezig zijn, neemt de invloed van de inkomsten in de regeling van de openbare onderstand een primaire plaats in.

2. Een tweede opmerking vindt haar grondslag in de wijze waarop de invloed van de inkomsten en vermogens zich uitoefent op de uitkering van de sociale voordelen. We hebben er de voorkeur aan gegeven vooreerst een systematisch overzicht te geven van de verschillende manieren waarop inkomsten en vermogens een rechtstreekse invloed uitoefenen bij het verlenen van die voordelen.

De hierbij aangewende technieken zijn verschillend en aangepast aan de specifieke doelstellingen van de rege-

lingen. Deze werkwijze laat toe in een volgend hoofdstuk de positieve wetgeving afzonderlijk en meer uitgebreid te onderzoeken.

3. Tenslotte moet het onderzoek van de verschillende regelingen tot een klaarder inzicht in de begrippen « staat van behoefte », « bescheiden inkomens », « bescherming van economische zwakkeren », « vergeten groepen » e.a. leiden. Meteen zal blijken in welke regelingen de invloed van de inkomsten en vermogens een essentiële plaats moet innemen: vooral zal hierdoor kunnen nagegaan worden of de regeling wel degelijk aan haar nagestreefd doel beantwoordt.

4. Terminologisch wordt de « behoeftestaat » in onze wetgeving op zeer verschillende wijze omschreven. Uitdrukkingen zoals « staat van behoefte », « onvermogen », « gewaarborgd minimum », « gezin met bescheiden middelen », « bescheiden inkomsten », « bepaald inkomstenbedrag of bestaansmiddelen » worden kris-kras door de verschillende regelingen gebruikt ⁽¹⁾.

Deze ogenschijnlijke disparate terminologie komt in feite op hetzelfde neer: het aanduiden van een toestand waarbij het individu het risico loopt niet meer over voldoende middelen te beschikken om aan zijn normale levensbehoeften te voldoen en die bijgevolg een zekere vorm van tussenkomst door een openbare dienst wettigt. Dat de omvang, de aard en de evolutie van deze tussenkomsten de stempel dragen van de rol welke de staat in de samenleving meent te moeten vervullen, hoeft nauwelijks te worden onderstreept: in dit opzicht zullen de verschillende stelsels in hun betekenis en in hun beoordeling over de « behoeftestaat » voldoende sprekend zijn.

Hoofdstuk I

Wijze van invloed van de inkomsten en vermogens

5. Zoals hoger onderstreept, komt het ons nuttig voor de behandeling van de positieve wetgeving te laten voorafgaan door de studie van de wijze waarop inkomsten en vermogens invloed uitoefenen op het toekennen van sociale voordelen. Naargelang een persoon zich onder of boven een bepaalde inkomsten- en vermogensgrens bevindt, zal zijn subjectief recht op een bepaald sociaal voordeel op de ene of de andere manier er de invloed van ondergaan. In de verschillende regelingen werden bepaalde technieken tot stand gebracht die in hun gevolgen zeer uiteenlopend kunnen zijn. Wegens deze verscheidenheid kan uiteraard van een systematische klassering geen sprake zijn. Dit verplicht dan ook zonder meer deze technieken op te sommen.

Afdeling I

Uitsluiting. — Voorbeelden.

6. Een eerste techniek aangewend om een individu, op grond van zijn inkomsten en vermogens, het recht op een sociaal voordeel te ontnemen is de uitsluiting. Een goed voorbeeld hiervan wordt gevonden in de wetgeving betreffende de arbeidsovereenkomsten voor arbeiders en bedienden ^(1bis).

Door het overschrijden van een bepaalde loongrens wordt de arbeider of de bediende uitgesloten van bepaalde voordelen die de wet bijgevolg aan minder bezoldigde

werknemers voorbehoudt. Dit is zowel voor arbeiders als voor bedienden het geval bij het tot stand brengen van een concurrentiebeding (grens 150.000 Fr. jaarlijks loon) ⁽²⁾; voor de bedienden zal het loon bepalend zijn voor het uitsluiten van de voordelen van een langere proeftijd (grens 180.000 Fr.) ⁽³⁾.

Zowel voor het bepalen van de gewone als voor de verkorte opzeggingstermijnen, alsook, voor het vaststellen van de duur der afwezigheid tijdens dewelke naar een nieuwe dienstbetrekking mag gezocht worden zal een bepaalde loongrens de bediende van hogere termijnen of langere afwezigheid uitsluiten (loongrenzen van 150.000 Fr. naar 300.000 Fr. en meer) ⁽⁴⁾.

Tenslotte zal de bediende die minder dan 300.000 Fr. verdient de geschillen die uit zijn arbeidsovereenkomst ontstaan, niet aan scheidsrechters mogen voorleggen, terwijl diegenen die boven deze loongrens gaan en tevens een leidinggevende functie vervullen wel geldig het scheidsrechterlijk beding mogen contracteren ⁽⁵⁾. De wet van 12 april 1965 betreffende de bescherming van het loon der werknemers bevat eveneens een voorbeeld van uitsluiting op grond van een te hoog inkomen: het deel van het loon dat de maandelijkse grens van 15.000 Fr. overtreft, mag zonder beperking beslagen of afgestaan worden (art. 25 § 1). Hogere inkomens vallen bijgevolg gedeeltelijk buiten de beschermende maatregelen van de wet, wat zonder twijfel overeenkomt met het door de wetgever beoogde doel.

Afdeling II

Vermindering der uitkeringen en tegemoetkomingen. — Voorbeelden.

8. Een tweede techniek bestaat in het verlenen van sociale voordelen aan bepaalde categorieën van personen door het vaststellen van schalen die een behoeftige toestand aanwijzen doch waarbij hun overschrijding de vermindering van uitkering of tegemoetkoming als gevolg heeft. Deze regelingen willen hoofdzakelijk deze groepen van personen steunen wier inkomsten lager liggen dan hetgeen als een normaal inkomen mag doorgaan. Het opzet van deze wetgevingen bestaat bijgevolg in het verlenen van een steun in de mate van de staat van behoefte van de betrokken personen. De staat van behoefte wordt bijgevolg uitgemeten door vaststelling van een bedrag aan bestaansmiddelen waarover, theoretisch althans ⁽⁶⁾, een persoon mag beschikken zonder hierdoor zijn recht op uitkering of tegemoetkoming te verliezen of verminderd te zien. Ter verduidelijking volgen drie voorbeelden, die echter tot het hoofdzakelijke beperkt blijven vermits hun concrete regeling in het hoofdstuk gewijd aan de positieve wetgeving, behandeld wordt.

Voorbeelden waarbij het overschrijden van een beperkt bedrag aan bestaansmiddelen het toekennen van een sociaal recht beïnvloedt:

1° de wet van 1 april 1969 tot instelling van een gewaarborgd inkomen voor bejaarden. Deze wet stelt zeer strikte regelen voor de vaststelling der bestaansmiddelen. Dit heeft als gevolg dat een bepaald bedrag aan inkomsten alsook een bepaalde schijf van het eventueel genoten pensioen vrijgesteld wordt. Indien de aanvrager dit vrijgesteld

(2) Nieuw art. 24 quater van de wet op de arbeidsovereenkomst en art. 26 § 1 van de gecoördineerde wetten op het bediendencontract.

(3) Nieuw art. 3 van de gecoördineerde wetten op het bediendencontract.

(4) Respect. nieuwe artikelen 15 § 1 en § 2, art. 16 en art. 17 van de gewijzigde wetgeving op de arbeidsovereenkomst voor bedienden.

(5) Nieuw art. 34 ter van de gewijzigde wetgeving op de arbeidsovereenkomst voor bedienden.

(6) Zie verder nr. 16 in fine.

(1) Zie het zeer volledig overzicht dat de heer N. Durieux hieraan wijdde in het « Belgisch Tijdschrift voor Sociale Zekerheid » 1969, nr. 2, blz. 218 e.v.

(1bis) Zoals laatst gewijzigd door de wet van 21 november 1969 tot wijziging van de wetgeving betreffende de arbeidsovereenkomsten.

bedrag aan inkomsten en pensioen niet overschrijdt, zal hem integraal het genot van het gewaarborgd inkomen voor bejaarden verzekerd worden; in het tegenovergestelde geval zal de tegemoetkoming verminderd worden met het gedeelte van het vrijgesteld inkomen en het pensioenbedrag dat het bij K.B. vastgesteld maximum overtreft (7).

2° In het pensioenstelsel der zelfstandigen (8) is de toekenning van de ten laste van de Rijksdienst gelegde uitkering (9) eveneens afhankelijk van een onderzoek naar de bestaansmiddelen van de zelfstandige. De regeling voorziet in een plafond van algemene buiten rekeningstelling d.w.z. een forfaitair bepaald bedrag aan inkomsten dat mag bereikt worden zonder dat het basisbedrag van de pensioenuitkering verminderd wordt. Het overtreffende gedeelte van dit vrijgesteld inkomen wordt echter in mindering gebracht van het basisbedrag van de uitkering met als gevolg dat bij te hoge inkomsten en vermogens het recht op pensioen volledig wegvalt (10).

3° Tenslotte berust de wet van 27 juni 1969 betreffende het toekennen van tegemoetkomingen aan de mindervaliden op een soortgelijke techniek. Het toekennen van de gewone en bijzondere tegemoetkomingen aan de mindervaliden wordt rechtstreeks beïnvloed door een schaal die de staat van behoefte vaststelt.

Deze verschillende tegemoetkomingen worden eveneens verminderd met het gedeelte van de bestaansmiddelen dat een bij K.B. vastgesteld bedrag overschrijdt. De wet verleent ook aanvullende tegemoetkomingen aan op rustgestelde mindervaliden waarbij zowel met de bestaansmiddelen als met het uitbetaald overlevings- of rustpensioen rekening wordt gehouden: ook hier geldt dezelfde techniek, van vermindering der tegemoetkoming bij overschrijding van een welbepaalde staat van behoefte (11).

In deze drie aangehaalde gevallen draait het toekennen van het recht op uitkering of tegemoetkoming rond de staat van behoefte welke concreet vastgesteld wordt door het onderzoek naar de bestaansmiddelen: zo deze een wettelijk of reglementair vastgestelde schaal overtreffen, wordt de geldelijke tussenkomst evenredig verminderd. Het opzet van deze regelingen, die alle steunen op de solidariteit en niet op een contributief stelsel, bestaat in het helpen van bepaalde categorieën personen in de mate echter van bewezen onvoldoende inkomsten en vermogens.

De techniek kan eveneens aangewend worden in typische overgangstelsels zoals in het pensioenstelsel der zelfstandigen waar uiteindelijk het «behoefte zijn» geen absolute voorwaarde tot toekenning uitmaakt. In dit stelsel bestaat het pensioen in feite uit twee bedragen: het ene steunt op de renten die door de kapitalisatie van een gedeelte der bijdrages gevestigd worden en bijgevolg onvoorwaardelijk en onafhankelijk van de bestaansmiddelen van de aanvrager toegekend worden; het ander bedrag berust op een tussenkomst van de staat en op het solidariteitsdeel der bijdragen, welke hun oorsprong vinden in een om financiële redenen noodzakelijk gemaakte overgangperiode: om die reden kan de staatstussenkomst slechts toegekend worden aan die categorie van pensioengerechtigden die over onvoldoende inkomsten beschikken en bij-

gevolg aan een onderzoek naar de bestaansmiddelen onderworpen worden.

Fundamenteel verschillend zowel in opzet als in techniek zijn de ondersteuning toegekend door de openbare onderstand; hierdoor nemen deze dan ook een speciale plaats in.

De staat van behoefte is hier essentieel vermits de commissies slechts diegene mogen ondersteunen die onbekwaam zijn om in hun onderhoud te voorzien (12): deze ondersteuning wordt naar grootte, aard en duur door de C.O.O. souverain toegekend zodat een «recht op ondersteuning» uitgesloten wordt. Het is evident dat de commissies een grondig onderzoek naar de bestaansmiddelen doorvoeren teneinde hun ondersteuning aan de reële behoefte aan te passen (13).

Bij de openbare onderstand staan we bijgevolg voor een sociaal voordeel dat ongetwijfeld fundamenteel op de behoefte berust, doch waarbij de invloed van de inkomsten en vermogens in tegenstelling met de hoger aangehaalde voorbeelden, doorloopt in een gans andere techniek van steunverlening die souverain aan de beslissingsmacht van de C.O.O. overgelaten wordt.

Afdeling III

Cumulatie. — Voorbeelden.

8. Cumulatie.

De invloed van «de inkomsten» op de uitkeringen is eveneens merkbaar in het geval van cumulatie van een prestatie met een andere prestatie of een beroepsinkomen: deze beperking streeft niet naar de beëindiging van de prestatie maar wel naar de benadrukking van het principe waarbij niet tegelijkertijd van voordelen van dezelfde natuur kan genoten worden (14). Dit principe wordt ondermeer beklemtoond in het sociaal zekerheidsrecht: de regels van de cumulatie worden hierbij bepaald door de aard van de prestaties die ofwel gericht zijn op tegemoetkoming aan bepaalde behoeften (bv. vakantiegeld, kinderbijslag) ofwel op het compenseren van loonverlies, veroorzaakt door zekere feitelijke omstandigheden. In deze laatste categorie weerhouden we twee treffende voorbeelden:

1° Ziekte- en invaliditeitsverzekering: de uitkeringsverzekering (15) kan, in het geval de schade waarvoor om de prestatie wordt verzocht door het gemeen recht of door een andere wetgeving is gedekt, slechts onder de door de Koning te bepalen voorwaarden toegekend worden (16); dezelfde regel geldt wanneer de uitkering in de loop van de arbeidsongeschiktheid samen genoten wordt met een beroepsinkomen of met een tegemoetkoming toegekend bij toepassing van de wet betreffende de mindervaliden van 27 juni 1969 (17). Zo de uitkeringen wegens primaire ongeschiktheid of wegens invaliditeit samengaan met mindervaliden prestaties of verhoogde invaliditeitsvergoedingen, worden de eerste zo verminderd dat de ge-

(12) Zie de artt. 66 en 68 van de organieke wet van 10 maart 1925 tot regeling van de openbare onderstand.

(13) De commissies streven wel naar een referentiebasis voor de steunverlening. Zie de algemene richtlijnen van de commissie «Bijstand aan behoeftigen» van de afdeling «Openbare Onderstand» van de Vereniging van Belgische Steden en Gemeenten, gepubliceerd in: de Gemeente, 1969, nr. 2, blz. 82. Voor de tussenkomsten van het speciaal onderstandsfonds werden bij ministerieel rondschrijven richtlijnen ter beoordeling van de behoeftestaat verstrekt. Zie echter verder nr. 28.

(14) Colloque de l'Institut Européen de Sécurité Sociale; La Haye; 21-23, november 1969, Belgisch Verslag, blz. 21.

(15) Zoals voorzien door titels III en IV van de wet van 9 augustus 1963 op de Z.I.V.

(16) Zie art. 70 §2 van zelfde wet.

(17) Art. 58 van zelfde wet (gewijzigd door de wet van 27 juni 1969).

(7) K.B. van 29 april 1969 houdende algemeen reglement betreffende het gewaarborgd inkomen voor bejaarden.

(8) K.B. nr. 72 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen van 10 november 1967.

(9) De ouderdoms- en overlevingsrenten welke ingevolge dit pensioenregime aan de gerechtigden onvoorwaardelijk toegekend worden vallen hier uiteraard buiten beschouwing.

(10) Soortgelijk systeem is van toepassing op de toekenning van het pensioen voor vrijwillig-verzekerden: wet van 12 februari 1963.

(11) Zie het K.B. van 17 november 1969 houdende het algemeen reglement betreffende het toekennen van tegemoetkomingen aan de minder-validen.

cumuleerde prestaties een som gelijk aan 80% van het gederfde dagloon van de betrokkene niet overschrijden ⁽¹⁸⁾. Verder mogen de Z.I.V. uitkeringen onder bepaalde voorwaarden ⁽¹⁹⁾ gecumuleerd worden met een beroepsinkomen; doch in dit geval worden deze prestaties zo verminderd dat bij cumulatie met het beroepsinkomen, een som gelijk aan 90% van het gederfde dagloon van de betrokkene niet overschreden wordt; onder beroepsinkomen wordt verstaan elk inkomen dat een gerechtigde zich door een beloofde of zelfstandige persoonlijke arbeid verschafft ⁽²⁰⁾. In grote mate komt soortgelijke regeling voor in de cumulatie van een Z.I.V. uitkering met een ouderdoms- of anciënniteitspensioen ^(20bis).

Cumulatie van Z.I.V. prestaties én met minder-validen prestaties én met beroepsinkomen is mogelijk, doch in dit geval worden de Z.I.V. prestaties verminderd tot een som gelijk aan 100% van het gederfde dagloon ⁽²¹⁾.

Administratieve sancties treffen de rechthebbenden op Z.I.V.-prestaties die geen aangifte doen van een andere prestatie of beroepsinkomen die een invloed op de cumulatie kunnen uitoefenen: in dit geval zal de betrokkene voor een beperkte tijd van het recht op uitkeringen wegens arbeidsongeschiktheid uitgesloten worden ⁽²²⁾.

2° De wetgeving op de pensioenen: pensioenen dekken essentieel het loonverlies te wijten aan de ouderdom of het overlijden. Het principe van de cumulatie der sociale zekerheidsprestaties stelt zich vooral wanneer beide echtgenoten een persoonlijk recht op een rustpensioen kunnen uitoefenen. Deze pensioenen kunnen in de regel gecumuleerd worden zowel bij uitkering van beide pensioenen verworven in het stelsel der werknemers als bij uitkering van een pensioen het ene in het stelsel der werknemers, het andere in een ander pensioenstelsel (openbare besturen bijvoorbeeld). Ook kunnen rustpensioenen volledig gecumuleerd worden met renten, toelagen of vergoedingen wegens blijvende of tijdelijke arbeidsongeschiktheid uitgekeerd op grond van de wetgeving op de arbeidsongevallen en de beroepsziekten.

Een uitzondering op het beginsel van de cumulatie doet zich voor in het pensioenstelsel der werknemers; in dit stelsel kan ieder echtgenoot afzonderlijk zijn recht op een rustpensioen als alleenstaande uitoefenen. De wet voorziet echter in een (hoger) rustpensioen van de man tegen gezinsbedrag, voordeel dat het stelsel onder meer toekent om de afwezigheid van inkomsten van de echtgenote te compenseren. Dit gezinspensioen kan niet samengaan met een persoonlijk pensioen als alleenstaande van de echtgenote. Indien blijkt dat dit pensioen kleiner is dan het verschil tussen het rustpensioen voor de man tegen gezinsbedrag en het rustpensioen als alleenstaande van de echtgenote, kan deze laatste hiervan afzien, ⁽²³⁾ zodat het gezinspensioen kan verworven worden.

De invloed van het beroepsinkomen speelt eveneens in de uitkeringsvoorwaarden der pensioenen.

In principe verbiedt de wet de cumulatie van een rust- of overlevingspensioen met een inkomen uit arbeid geno-

ten zowel door de aanvrager als door zijn echtgenote ⁽²⁴⁾.

Dit principe wordt echter gemilderd door de toelating tot beperkte «beroepsarbeid» die eerder als een geoorloofd winstgevend tijdverdrijf kan doorgaan ⁽²⁵⁾. Indien zulke geoorloofde beroepsactiviteit binnen de gestelde perken en uitvoeringsvoorwaarden valt, kan de pensioengerechtigde in het genot van zijn normaal pensioen blijven. Beroepsarbeid buiten de toegelaten grenzen doet de uitkering van het rust- en/of het overlevingspensioen opschorsen voor elke kalendermaand tijdens dewelke niet toegelaten arbeid gepresteerd werd en die de grenzen van de toegelaten arbeid overschrijdt ⁽²⁶⁾.

De samenloop van sociale prestaties onderling alsook deze van de prestaties met beroepsinkomen bracht de wetgever tot de techniek van de vermindering of de schorsing van de prestatie op grond van een al dan niet toegelaten cumulatie: op dit gebied bestaan echter geen uniforme regels. Naargelang de sector, wordt in het ene geval de prestatie geschorst en in het andere geval de cumulatie toegestaan, ofwel tot beloop van een zeker bedrag, of van een zeker percentage van één der prestaties ⁽²⁷⁾. Buiten elke politieke of financiële overweging om, biedt de techniek van de vermindering of schorsing van prestaties uit hoofde van cumulatie met beroepsinkomen of andere prestaties een voordeel namelijk door neutralisering of beperking der prestaties afwijkingen te voorkomen aan het door de wetgever nagestreefd doel dat essentieel gericht is op het verschaffen van een vervangingsinkomen wat echter nog niet mag leiden tot een betere situatie dan die genoten tijdens de arbeidsgeschiktheid.

Afdeling IV

Verhoging der prestaties. — Voorbeelden.

9. Tenslotte kan de invloed der inkomsten en vermogens aanleiding geven tot de techniek van de verhoging der prestaties: de bedoeling van de wetgever is bepaalde prestaties die in normale omstandigheden voldoende worden geacht, aan te vullen omwille van de bijzondere staat van behoefte van de aanvrager. Aanvullende prestaties worden in de meeste sectoren van de sociale voorzieningen aangetroffen ⁽²⁸⁾ doch in de meerderheid van deze gevallen berusten de toekenningsvoorwaarden op feitelijke en objectieve toestanden waarbij de inkomens en vermogens geen rechtstreekse invloed uitoefenen.

In een geval echter zal het inkomen rechtstreeks bepalend zijn bij het toekennen van een verhoogde prestatie namelijk in de tegemoetkoming van de verzekeringsinstellingen in de kosten voor gewone geneeskundige hulp en voor farmacëutische produkten aan weduwen, invaliden, gepensioneerden en wezen (W.I.F.W.).

Voor deze personen is de verstrekking van gewone medische hulp vastgesteld op 100% verzekeringstegemoetkoming (waar normaal 75% voor de andere verzekerden geldt) terwijl hun eveneens de kosteloosheid of een zeer beperkte bijdrage in de aankoop van farmacëutische

(18) Voor gederfd dagloon: zie art. 46, eerste lid van de wet van 9 augustus 1963 op de Z.I.V. Zie verder art. 231 van het K.B. van 4 november 1963 tot uitvoering van de wet van 9 augustus 1963 op de Z.I.V. De 90% wordt op 75% gebracht voor betrokkenen die geen persoon ten laste hebben.

(19) Zie art. 232 lid 1 alsook het begin van lid 2 van zelfde K.B.

(20) Art. 232 lid 2 van zelfde K.B.

(20bis) Zie art. 43 en volgende van het K.B. van 31 dec. 1963 houdende verordening op de uitkeringen; zie eveneens laatste lid van art. 60 Z.I.V. wetgeving gew. door de wet van 27 juni 1969.

(21) Art. 233 van het K.B. van 4 november 1963.

(22) Zie het K.B. van 10 januari 1969 tot vaststelling van deze administratieve sancties.

(23) Art. 10 § 4 K.B. nr. 50 van 24-10-1967 betrekking hebbend op het rust- en overlevingspensioen.

(24) Art. 25 van voornoemd K.B. nr. 50.

(25) Zie art. 64 van het algemeen reglement, K.B. van 21 dec. 1967.

(26) Art. 25 van voornoemd K.B. nr. 50.

(27) Zie blz. 34 van het gecit. Belgisch Verslag, Congres van Den Haag over de doelmatigheid van de sociale zekerheid 1969.

(28) Ondermeer in de sector arbeidsongevallen (aanvullende en speciale vergoedingen); in de sector der pensioenwetgeving (aanvullend pensioen voor de voortgezette arbeid op pensioenleeftijd); in de sector ziekte- en invaliditeitsverzekering (minimum validiteitsvergoeding voor regelmatige werknemers); in de sector van de jaarlijkse vakanties (bijkomend verlof voor ondergrondse mijnwerkers en jonge werknemers); in de sector kinderbijslag (verhoging op grond van de leeftijd der kinderen; bijkomende voordelen voor wezen, kinderen van invaliden en minder-validen).

produkten wordt verzekerd ⁽²⁹⁾. De toekenning van deze verhoogde prestaties hangt rechtstreeks af van een verklaring op eer (onderhevig aan controle) waarbij de gepensioneerden, de weduwen en de wezen bevestigen over geen hoger gezinsbruto-inkomen dan jaarlijks 75.000 Fr. (verhoogd met 15.000 Fr. per persoon ten laste) te beschikken. Voor de gerechtigden op een uitkering wegens arbeidsongeschiktheid of op het invaliditeitspensioen, mag het bedrag van 60.000 Fr. jaarlijks (met 15.000 Fr. verhoging per persoon ten laste) niet bereikt worden.

Met uitzondering van het kadastraal inkomen van het woonhuis dat door de gerechtigde als eigenaar en als hoofdverblijf betrokken wordt, komen alle inkomsten van welke aard ook in aanmerking voor het berekenen van de bruto-inkomsten der gerechtigde gepensioneerden, weduwen en wezen: dit betekent dat voor de gepensioneerden ondermeer het jaarbedrag van het rustpensioen in rekening komt; voor de weduwen dit van het overlevingspensioen; voor de wezen het jaarlijks bedrag van de kinderbijslag ⁽³⁰⁾.

De verhoogde tegemoetkoming in de geneeskundige verstrekkingen, werd uitgebreid tot de personen die recht hebben op een gewaarborgd inkomen voor bejaarden bij toepassing van de wet van 1 april 1969. Deze 100% verzekeringstegemoetkoming stelt als voorwaarde een maximum (geïndexeerd) inkomen van 75.000 Fr. bruto-inkomen per gezin; dit bedrag wordt verhoogd met 15.000 Fr. per persoon ten laste. Met het oog op de vaststelling van dit totaal bedrag van de bruto-inkomsten van het gezin wordt de echtgenote die zelf gerechtigde is, geacht persoon ten laste te zijn; het kadastraal inkomen van het woonhuis dat door de gerechtigde als hoofdverblijf betrokken wordt en waarvan hij eigenaar is, wordt niet als inkomen beschouwd. Deze regeling werd genomen in het kader van de verruiming van de werkingssfeer van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging tot de nog niet beschermde personen ^(30bis).

In het systeem van de verhoging van essentieel geachte sociale verstrekkingen waarvan in de regel een deel der kosten voor rekening van de rechthebbende wordt gelaten, heeft de wetgever in voornoemd voorbeeld het noodzakelijk geacht het al dan niet tekenen van de verhoogde prestatie te laten afhangen van de inkomsten en vermogens: de verhoging kan hier werkelijk doorgaan als een aanvulling van een inkomen dat als minimaal kan doorgaan om aan de essentiële levensbehoeften te voldoen.

Afdeling V

Loongrenzen. — Voorbeelden.

10. In het Belgisch stelsel voor sociale zekerheid wordt de bijdrageplicht rechtstreeks door het loon van de bijdrageplichtige beïnvloed. In het B.W. van 1944 op de sociale zekerheid werd een globale bijdrage op een deel van het loon (met als maximum 3.000 Fr.) berekend. De financiering evolueerde echter naar de vaststelling van een zogenaamde « loongrens » of « plafond » die de limiet van

de bijdrageplicht vestigde. Op haar beurt evolueerde deze enige loongrens tot gedifferentieerde loongrenzen die aan een bepaalde sector van de sociale zekerheid gekoppeld werden ⁽³¹⁾. Thans bestaan er drie verschillende loongrenzen die elk op een bepaalde sector betrekking hebben met uitzondering van de pensioen- en de vakantiebijdrage der handarbeiders die op het onbegrensd loon berekend wordt.

De loongrenzen ontwikkelen zich zo in het systeem der sociale zekerheid tot sleutelcriteria: bijdrageplicht en in zekere mate de eraan verbonden prestaties ondergaan op die wijze rechtstreeks de invloed van het loon dat echter tot bepaalde loongrenzen beperkt wordt. De invloed van de inkomsten uit arbeid zal bijgevolg in de sociale zekerheid concreet tot uiting komen door de vaststelling van de loongrenzen waarbij op de hogere inkomsten een zwaardere bijdrageplicht wordt gelegd: dit is in volledige overeenstemming met het solidariteitsprincipe dat aan de grondslag van het stelsel ligt en waarbij hogere inkomsten voor de dekking van de sociale voorzieningen der groepen met lagere inkomsten moeten instaan. Hierdoor wordt het mogelijk de bijdrageplicht te differentiëren volgens de inkomsten, terwijl de uitkering van sommige prestaties, onverschillig het inkomen, voor alle rechthebbenden, dezelfde zal zijn ⁽³²⁾. Andere prestaties zullen integendeel berekend worden op het loon, met nochtans een beperking tot de loongrens waarop de bijdrage voor deze sector berekend werd ⁽³³⁾. De bijdrageplicht en in zekere mate de uitkering der prestaties worden bijgevolg in hoge mate zowel door het arbeidsinkomen als door de loongrenzen beïnvloed.

Terecht wordt opgemerkt dat het vaststellen van loongrenzen boven dewelke geen bijdragen mogen geëist worden, de hogere inkomsten bevoordelt. Toch dient er rekening gehouden met het feit dat het merendeel der prestaties tot dezelfde grens beperkt worden en dat bijgevolg op dit gebied slechts in zekere mate met het werkelijk inkomen rekening wordt gehouden. In elk geval blijkt het vaststellen van zulke loongrenzen de verticale herverdeling der inkomsten te remmen om reden dat enerzijds de bijdrageplicht der hogere inkomsten proportioneel is tot zo belangrijk is als deze der lagere inkomsten, terwijl anderzijds deze laatste groep in omvang relatief kleinere prestaties ontvangt ⁽³⁴⁾.

De invloed van de arbeidsinkomsten in de sociale zeker-

(31) Voor deze evolutie verwijzen we naar het historisch overzicht geschetst door de heren G. De Broeck en A. Janssens de Bisthoven in: *Rapports Nationaux du Sixième Congrès International de droit du Travail en la Sécurité Sociale*, tome I, blz. 2 van het Belgisch Verslag, Stockholm 1966.

(32) Dit zijn de zogenaamde forfaitaire prestaties, nl. de kinderbijslag, de geneeskundige verzorging in het stelsel van de Z.I.V., alsook de zogenaamde gemengde prestaties berekend op een theoretisch loonniveau. (stelsel der werkloosheidsuitkeringen waarbij 6 categorieën van gerechtigden werden bepaald).

(33) 1° Zie art. 7 van het K.B. nr. 50 van 27-10-67 betreffende de pensioenregeling der werknemers; uitzondering dient gemaakt voor de arbeiders waar de pensioenberekening tot 1974 op het onbegrensd brutoloon geschiedt; daarna zal, zoals bij de bedienden een maximum loongrens kunnen ingevoerd worden (zie art. 70, §3, 2° lid van het K.B. nr. 50).

2° Zie art. 46 van de wet van 9 augustus 1963 op de Z.I.V. De ongeschiktheidsuitkeringen worden eveneens berekend op het loon met een beperking tot de loongrens waarop de bijdrage voor deze sector berekend wordt. Het vakantiegeld der arbeiders wordt echter berekend op het volle brutoloon verdiend tijdens het vakantiedienstjaar (zie art. 14 van het K.B. van 30 maart 1967 op het jaarlijks verlof). Het stelsel der bedienden verschilt doordat de wetgever aan de bediende tijdens de vakantiemaand zijn normale wedde uitbetaalt, verhoogd met het gedeelte bestemd voor het dubbel verlofged.

(34) Voor de sociologische gevolgen van dit laatste punt verwijzen we naar het geit. Belgisch Verslag van het Congres van Den Haag, blz. 40.

(29) Zie art. 25 van de wet van 9 augustus 1963 op de Z.I.V.

(30) Zie het K.B. van 27 december 1965 ter bepaling van het jaarbedrag van deze inkomens. Deze regeling geldt eveneens voor de werknemers die als mijnwerker recht hebben op invaliditeitspensioen. Al deze inkomsten-bedragen zijn gekoppeld aan de schommelingen van het indexcijfer.

Op 1 mei 1969 bedroegen zij:

— weduwen, wezen en gepensioneerden: 95.625 fr.

— invaliden: 76.500 fr.

— verhoging per persoon ten laste: 19.125 fr.

(30bis) Zie het K.B. tot wijziging van het K.B. van 28 juni 1969 tot verruiming van de werkingssfeer van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging tot de nog niet beschermde personen.

heid kan in dit opzicht door de wetgever beklemtoond worden vermits hijzelf het bedrag van de bijdragen vaststelt en het verschil tussen de inkomsten van de bijdragen en de totale last der prestaties door rijkstoelagen draagt; ook de uitvoerende macht kan hierbij een doorslaggevende rol spelen vermits deze gemachtigd werd de loongrenzen die in acht worden genomen voor de berekening der bijdragen, te wijzigen «naar gelang de economische omstandigheden» ⁽³⁵⁾.

Het thans geldend stelsel van sociale zekerheid streeft, naast het vrijwaren tegen de kwade gevolgen of lasten van bepaalde levensomstandigheden, eveneens naar een rechtvaardiger herverdelens der inkomsten; in dit opzicht oefenen de inkomsten een overwegende invloed uit op de beslissingen die de bijdrageplicht en de eraan verbonden loongrenzen vaststellen. Ook in de uitbreiding van de sociale zekerheid der werknemers tot andere «economisch-zwakkere» groepen ⁽³⁶⁾ blijft het arbeidsinkomen centraal, vooral in de takken die in een vervangingsinkomen voorzien (werkloosheid, arbeidsongeschiktheid wegens gewone ziekte en ongeval, beroepsziekte en arbeidsongeval, ouderdom). Dit heeft tot gevolg dat marginale groepen met lagere inkomsten in het thans geldend stelsel van sociale zekerheid, in mindere mate dan de groepen met hogere inkomsten toegang hebben tot de voordelen van het stelsel. Het arbeidsinkomen blijft in de meeste takken van de sociale zekerheid wel degelijk een overwegende invloed uitoefenen.

Hoofdstuk II

De invloed van de inkomsten en vermogens in de positieve wetgeving.

11. Het eerste hoofdstuk van dit preadvies onderzoekt de manier waarop inkomsten en vermogens een invloed op de toekenning van sociale voordelen uitoefenen. Het volgende hoofdstuk is gewijd aan de positieve wetgeving, welke op dit gebied zeer omvangrijk is (zie de inleiding van het preadvies nr. 4 ⁽³⁷⁾). Een keuze dringt zich bijgevolg op. Ons inziens kan het volstaan met de bespreking van de meest belangrijke en karakteristieke regelingen die daarbij gericht zijn op grote categorieën van gerechtigden of bepaalde bevolkingsgroepen. Uiteindelijk komt het erop neer de verschillende grenzen van inkomsten en vermogens aan dewelke de wetgever het toekennen van bepaalde voordelen heeft verbonden, te achterhalen; het onderzoek van de positieve wetgeving zal eveneens toelaten een beter inzicht te krijgen in de verschillende opvattingen over de «staat van behoefte», «het minimum inkomen» enz.

Gebruiken de verschillende regelingen in dit opzicht vaste criteria? Op welke elementen wordt er gesteund om de inkomsten en vermogenstoestand vast te stellen? Beantwoordt de regeling «in se» aan de door haar gestelde doeleinden?

Het antwoord op deze vragen langs de positieve wetgeving om, zal de lezer toelaten zich een beter inzicht te vormen over de wenselijkheid de inkomsten en vermogens al dan niet een rol te laten spelen bij het toekennen van sociale voordelen. Deze laatste worden voor de systematiek van het onderzoek in voordelen naar sociaal recht,

naar sociale bijstand en naar sociale voorzorg ingedeeld; deze begrippen worden verder uitvoerig toegelicht.

A. Voordelen naar sociaal recht welke aan de inkomsten en het vermogen van de aanvrager verbonden zijn.

Afdeling I

Arbeidsrecht.

12. De voornaamste bepalingen in het arbeidsrecht die het genot van sommige sociale voordelen afhankelijk stellen van het al dan niet overschrijden van bepaalde inkomstengrenzen, werden in het hoofdstuk I voldoende belicht. ⁽³⁸⁾ Deze in de wetgeving op de arbeidsovereenkomsten en op de bescherming van het loon voorkomende regelingen, streven hoofdzakelijk naar een logische overeenstemming tussen de arbeidsrechtelijke regeling en het beoogde doel: in de mate dat het arbeidsinkomen een betere of mindere bescherming noodzakelijk maakt, zal de betrokken regeling hiermede rekening houden ⁽³⁹⁾. Waar echter het arbeidsrecht essentieel streeft naar de bescherming van de werknemer in zijn arbeid, zijn arbeidsomstandigheden en zijn rustperiodes, zullen uiteraard deze arbeidsrechtelijke regelingen op alle werknemers, onafgezien hun inkomsten, toepasselijk worden gemaakt; deze zienswijze wordt ten andere bevestigd door de wet van 21 november 1969 die art. 35 van de gecoördineerde wetten op de arbeidsovereenkomst voor bedienden opheft, welk artikel de bedienden met hogere bezoldiging slechts op beperkte wijze binnen de toepassingsfeer van de wet toeliet.

Afdeling II

Sociale Zekerheid en aanverwante stelsels.

13. De meeste stelsels der sociale zekerheid streven naar de bescherming van de werknemer in zijn meest essentiële levensbehoeften, wat in feite neerkomt op het waarborgen van een in onze samenleving als een noodzakelijk geacht minimum inkomen. Vandaar dat in de sociale zekerheid het begrip «inkomsten en vermogen» een belangrijker invloed zal uitoefenen dan in het arbeidsrecht. Bepaalde sociale voorzieningen zouden van hun primaire doelstelling afwijken indien ze zonder onderscheid zowel aan begoeden als aan minder begoeden zouden toegekend worden ⁽⁴⁰⁾. Andere zijn integendeel zo essentieel dat zelfs personen die in normale omstandigheden als «begoed» kunnen doorgaan op een bepaald ogenblik zo zwaar worden getroffen of in zulke levensomstandigheden komen te staan, dat het verlenen van bepaalde sociale voordelen noodzakelijk wordt.

Tenslotte worden een reeks sociale voordelen gekoppeld aan het in stand houden van een door arbeid bereikt levensniveau en wordt bijgevolg naar een ekwivalente prestatie gestreefd.

Dat, naast de oorspronkelijke doelstellingen van de wetgever, ook budgetaire en financiële motieven de evolutie van deze stelsels grondig beïnvloed hebben, is maar al te duidelijk doch wegens de beperktheid van dit preadvies zal hierop niet ingegaan worden.

(35) Art. 15 van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de B.W. van 28-XII-1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders.

(36) Zie de wet van 27 juni 1969 (cfr. voetnoot 35) waarbij theoretisch de uitbreiding van de sociale zekerheid tot de ganse actieve bevolking werd mogelijk gemaakt.

(37) Zie het artikel van N. Durieux: «Het begrip Staat van behoefte in het belgisch recht», B.T.S.Z. februari 1969 blz. 218 e.v. waarbij de omvang van deze materie zeer goed uitkomt.

(38) Zie hoger nummer 6.

(39) Bv. bedienden met hogere inkomens vinden moeilijker een nieuwe en aangepaste werkgelegenheid dan deze met lagere inkomens: vandaar langere opzegtermijnen. Werknemers met hogere inkomens zijn in mindere mate bedreigd in hun essentiële levensbehoefte in het geval van beslag op of afstand van het loon; vandaar mindere bescherming van het loon vanaf een zeker niveau.

(40) Bv. de vergoedingen van gebrekkigen, verminkten; het toekennen van een minimuminkomen aan bejaarden.

Onderafdeling I

De voordelen verleend door de sociale zekerheid

A. De ziekte- en invaliditeitsverzekering

14. Dit stelsel voorziet bij fysische arbeidsongeschiktheid, te wijten aan ziekte of ongeval, in een vervangingsinkomen dat de getroffen werknemer in staat stelt het hoofd te bieden aan de ontstane inkomstenderving. Het bedrag van de primaire uitkering wegens fysische ongeschiktheid is vastgesteld op 60 % van het gederfde loon, dat echter niet hoger mag zijn dan het maximaal bedrag waarop de bijdragen voor de uitkeringsverzekering worden ingehouden ⁽⁴³⁾. Op 1 januari 1970 bedroeg deze loongrens 10.400 fr. Voor de werknemers met hogere inkomens, wordt bijgevolg met het gedeelte dat deze loongrens overschrijdt, geen rekening gehouden bij de primaire uitkeringen. De invloed van de inkomens wordt bijgevolg in dit geval vanaf een zekere grens, geneutraliseerd. Duurt de arbeidsongeschiktheid voort na het tijdvak van 1 jaar primaire arbeidsongeschiktheid, dan wordt voor elke werkdag van arbeidsongeschiktheid, een zogenoemde «invaliditeitsuitkering» betaald. Het bedrag van deze laatste uitkeringen wordt bij K.B. vastgesteld; ze bedragen minimum 60 % en 40 % van het begrensde dagloon ⁽⁴⁴⁾. Deze uitkeringen mogen met een beroepsinkomen of met andere bepaalde tegemoetkomingen gecumuleerd worden doch in dit geval wordt de uitkering verminderd ⁽⁴⁵⁾.

Bij het toekennen van de geneeskundige verstrekkingen wordt doorgaans een deel van de kosten voor rekening van de rechthebbende gelaten, tenzij het gaat om weduwen, wezen, invaliden en gepensioneerden (de zog. W.I.G.W.), wier inkomen een bij K.B. vastgesteld jaarbedrag niet overtreft: in dit geval wordt de verzekeringstegemoetkoming op 100 % bepaald. Deze tegemoetkoming wordt eveneens verstrekt aan de personen die recht hebben op het gewaarborgd inkomen voor bejaarden ⁽⁴⁶⁾.

In de ziekte en invaliditeit oefenen bijgevolg de loongrenzen en de inkomsten een concrete invloed uit op de uitkeringen: de cumulatie van inkomsten en andere sociale prestaties met Z.I.V. uitkeringen geeft aanleiding tot vermindering van bepaalde uitkeringen, terwijl het gebrek aan inkomsten tot het vermeederen van uitkeringen leidt. In dit opzicht beantwoordt de ziekte- en invaliditeitsverzekering aan haar doelstelling door de dekking van de door ziekte en invaliditeit ontstane inkomstenderving op een bepaald niveau te houden waarbij het mogelijk blijft aan essentiële levensbehoeften tegemoet te komen; in de sector gezondheidszorgen wordt gestreefd naar de dekking van zware uitgaven waarbij eveneens dient uitgegaan van de concrete financieringsmogelijkheden van de getroffen

(bijvoorbeeld door grotere steunverlening aan de W.I.G.W.)

B. De werkloosheid

14 bis. Het stelsel van de werkloosheid voorziet bij uittek in een vervangingsinkomen. De uitkeringsbedragen worden uitgekeerd naar rato van één der zes categorieën waarin de werkloze zich bevindt ⁽⁴⁷⁾. Deze categorieën werden, naast criteria zoals ouderdom, burgerlijke stand en samenstelling van het gezin ⁽⁴⁸⁾, in grote mate vastgesteld op grond van theoretische loonniveaus. Terecht werd op deze indeling in categorieën kritiek uitgebracht, o.m. naar aanleiding van de discriminatie tussen meerderjarige mannen en vrouwen. Teneinde de werkloosheidsuitkeringen dicht bij de werkelijke inkomstenderving te brengen, wordt overwogen het stelsel van de forfaitaire uitkeringen te vervangen door een proportioneel stelsel waarbij de vergoedingen op een percentage van het begrensde gederfd loon zouden berekend worden ⁽⁴⁹⁾. Op deze wijze zou de uitkering van deze sociale voorziening rechtstreeks van een begrensde inkomenniveau afhangen.

C. Pensioenen

15. Het bereiken van de pensioenleeftijd of het overlijden en het aanvragen van een rust- of overlevingspensioen betekenen voor de gerechtigde het wegvallen van de arbeid als bron van inkomsten; de pensioenregeling rangschikt zich bijgevolg als een typisch sociaal zekerheidsrecht dat in een vervangingsinkomen voorziet.

In de volgende afdeling worden onderzocht enerzijds het met ingang van één januari 1968 ingevoerd eenheidstelsel voor de pensioenen van de werknemers uit de privésector, anderzijds het pensioenstelsel der zelfstandigen ⁽⁵⁰⁾.

1° Pensioenen der werknemers.

16. Het bedrag van de lonen is een essentieel element voor de berekening van het pensioenbedrag ⁽⁵¹⁾.

In de regel is het rustpensioen der arbeiders per jaar tewerkstelling gelijk aan een fractie van 75 % of 60 % van de som der begrensde werkelijke, fictieve of forfaitaire brutobezoldigingen; dit der bedienden zal op dezelfde basis berekend worden doch op de begrensde werkelijke, fictieve of forfaitaire bezoldigingen ⁽⁵²⁾.

Inkomsten uit arbeid en vermogen alsook andere socia-

(47) Voor de opsomming van deze zes categorieën zie het K.B. van 22 december 1967, art. 1.

(48) G. De Broeck, Belgisch Verslag van het 6e Internationaal Congres van arbeidsrecht en sociale voorzieningen, Stockholm 1966, o.c. blz. 12.

(49) Zie J.L. Dehaene, Bestaanszekerheid in het Belgisch Stelsel van de sociale zekerheid, in: Cephress documenten, 1968, nr. 6, blz. 24.

(50) Respectievelijk het K.B. nr. 50 van 24-10-1967 en zijn uitvoeringsbesluiten (werknemers) en het K.B. nr. 72 van 10-11-1967 en het algemeen reglement van 22-12-1967 (zelfstandigen).

(51) K.B. nr. 50 art. 10 § 1. Dit K.B. nr. 50 vindt toepassing op alle ouderdomspensioenen die werkelijk en voor de eerste maal vanaf 1 januari 1968 ingaan. Dit K.B. is echter niet toepasselijk op de berekening der pensioenen die werkelijk en voor de eerste maal voor 1 januari 1968 zijn ingegaan; hierop dient de wetgeving te worden toegepast die van kracht was op de datum waarop het pensioen inging.

(52) 75 % voor werknemers wier echtgenote geen beroepsarbeid verricht, noch een rust- of overlevingspensioen geniet, noch vergoedingen wegens ziekte, invaliditeit, werkloosheid of op grond van de wetgeving op de gebrekkigen en verminkten; 60 % in de andere gevallen (art. 10 § 1 K.B. nr. 50). Voor de definitie en berekeningswijze der werkelijke, fictieve en forfaitaire lonen; zie de art. 7, 8 en 9 van voornoemd K.B.

(41) Bv. de geneeskundige verzorging, de vergoedingen bij arbeidsongevallen en beroepsziekten, de kinderbijslag.

(42) Bv. de pensioenen.

(43) Art. 46 van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering.

(44) Zie de artt. 50 en 53 van de wet van 9 augustus 1963, gewijzigd door de wet van 27 juni 1969. Voor het bedrag der uitkeringen zie art. 225 en 230 K.B. van 4 nov. 1963, hoofdstuk 6; K.B. van 31 dec. 1964, artt. 50, 149 en 152 § 2 wet op de Z.I.V.

(45) Zie hoger nummer. Het betreft hoofdzakelijk de cumulatie met tegemoetkomingen voortspruitend uit de wetgevingen op de pensioenen en op de gebrekkigen en verminkten, alsook met de schade vergoed volgens het gemeen recht.

Zie art. 52 en 70 § 2 van de Z.I.V. wet; Art. 17 § 2 en 43 e.v. van het K.B. van 31 dec. 1963 alsook art. 231 e.v. van het K.B. van 4 november 1963.

(46) Zie hogere voetnoten 29 en 30.

Ten opzichte van de zelfstandigen werd door het K.B. van 30 juli 1964 de Z.I.V. uitkeringen tot de belankrijke heilkundige tussenkomsten uitgebreid. Zie art. 32.

le voorzieningen mogen samen met het rustpensioen genomen worden voor zover ze niet opgenomen werden in anti-cumulatieregelen. Hoger werd reeds gerwezen op de cumulatiebepalingen in verband met de cumulatie van rustpensioen door twee echtgenoten verworven, evenals op het principiële verbod inkomens uit arbeid te laten samengaan met een rust- of overlevingspensioen⁽⁵³⁾. In het ene geval wordt aan de echtgenoten zelf de keus gelaten tussen het gezinspensioen en het pensioen als alleenstaande; in het andere geval wordt echter wel een bij K.B. geoorloofde en beperkte beroepsarbeid geduld. Het pensioenbedrag kan eveneens niet uitgekeerd worden indien de aanvrager een vergoeding geniet wegens onvrijwillige werkloosheid, ziekte of invaliditeit toegekend door toepassing van een Belgische of buitenlandse wetgeving betreffende de sociale zekerheid, of wegens de wetgeving op de mindervaliden⁽⁵⁴⁾. Dit geldt echter niet voor de cumulatie van pensioenen met de vergoedingen voor arbeidsongevallen en beroepsziekten die niet tot het formeel kader der sociale zekerheid behoren.

Uit het voorgaande blijkt duidelijk dat de persoonlijke inkomsten en vermogens geen invloed uitoefenen op het toekennen van het pensioen in het stelsel der werknemers, terwijl de inkomsten uit arbeid, met uitzondering van deze voortspruitend uit de toegelaten beperkte arbeid, principeel het ingaan van een rust- of overlevingspensioen beletten of het betalen van deze pensioenbedragen schorsen indien beroepsarbeid aangevat wordt na het toekennen van het pensioen.

Dit staat in scherpe tegenstelling met het pensioenregime der zelfstandigen, waar de uitkering ondermeer afhankelijk is van het onderzoek naar de bestaansmiddelen, in de brede zin genomen.

2° Pensioenregeling der zelfstandigen.

16bis. Zoals hoger reeds vermeld bestaan de uitkeringen in deze regeling enerzijds uit de onvoorwaardelijke ouderdoms- en overlevingsrenten en anderzijds uit rust- en overlevingspensioenen (of aanpassingsvergoeding) die slechts toegekend worden na een onderzoek naar de bestaansmiddelen. Dit pensioen is immers een aanvullend pensioen dat gevoegd wordt bij de (theoretische) inkomsten waarvoor de zelfstandige door persoonlijk beleid en beleggingen gezorgd heeft.

De wetgever heeft weliswaar een plafond voor algemene buiten rekeningstelling bepaald d.w.z. een forfait dat het bedrag opgeeft van inkomsten dat mag bereikt worden zonder dat het basisbedrag van de uitkeringen verminderd wordt.

Het gedeelte van de bestaansmiddelen dat dit forfait overtreft, wordt in mindering gebracht van het basisbedrag van de uitkering; bijgevolg zo de bestaansmiddelen te hoog zijn, kan het recht op pensioen volledig wegvallen. We staan hier dus voor een regeling waar ten volle kan gesproken worden van de invloed van inkomsten en vermogens op het toekennen van een sociaal voordeel. Alhoewel dit stelsel slechts als een overgangsstelsel moet beschouwd worden, is het principe dat aan de basis van het onderzoek naar de bestaansmiddelen ligt, voor rechtmatige kritiek vatbaar; we komen er verder op terug.

Als bestaansmiddelen komen in aanmerking al de bestaansmiddelen van de aanvrager en zijn echtgenote, m.a.w. de globale inkomsten van het gezin van welke aard ook, zelfs wanneer één van de echtgenoten slechts op een pensioen als alleenstaande aanspraak maakt⁽⁵⁵⁾.

Met uitzondering van enkele buiten rekening gestelde

bestaansmiddelen⁽⁵⁶⁾ komen, naast de gewone bedrijfsinkomsten, zowel de inkomsten uit onroerende goederen als uit roerende goederen, waarvan de aanvrager of zijn echtgenote eigenaar of vruchtgebruiker is, in aanmerking.

a) Voor wat de inkomsten uit onroerende goederen betreft, wordt als bestaansmiddel in rekening gebracht: 1° voor de bebouwde onroerende goederen waarvan een derde het genot heeft: het geperekwaateerd kadastraal inkomen vermenigvuldigd met 1,3; 2° voor de onbebouwde onroerende goederen wordt dit kadastraal inkomen met 1,6 vermenigvuldigd⁽⁵⁷⁾. Hierop bestaan enkele uitzonderingen waarvan de belangrijkste slaat op het kadastraal inkomen van het woonhuis door de aanvrager als hoofdverblijf betrokken, dat slechts binnen bepaalde perken in de bestaansmiddelen gerekend wordt⁽⁵⁸⁾. Voor de inkomsten uit roerende kapitalen, al dan niet belegd, wordt een bedrag in rekening gebracht gelijk aan 4 % van deze kapitalen of hun werkelijk inkomen indien dit hoger ligt⁽⁵⁹⁾.

b) De weerslag op de bestaansmiddelen is vooral merkbaar in de afstanden om niet of ten bezwarende titel van roerende of onroerende goederen; de wet stelt immers een vermoeden van het behoud van de opbrengst van de afstand; ingeval deze om niet werd gedaan, wordt rekening gehouden met de vrijwillige verarming.

In de regel wordt bij afstanden ten bezwarende titel (gewone verkoping, verkoop op lijfrente, ruilingen) een forfaitair inkomen gelijk aan 4 % van de verkoopwaarde in de bestaansmiddelen aangerekend. Deze aanrekening loopt slechts voor afstanden gedaan over een periode van 10 jaar die de datum voorafgaan waarop de pensioenaanvraag uitwerking heeft. In bepaalde gevallen kan de pensioenaanvrager vermindering van de berekeningsbasis n.l. de verkoopwaarde, bekomen⁽⁶⁰⁾. Bij afstanden om niet van onroerende goederen wordt in de bestaansmiddelen eveneens een forfaitair inkomen aangerekend gelijk aan 4 % van de verkoopwaarde van het geschonken goed. De wet voorziet echter een speciale regeling voor afstanden om niet van onroerende goederen aan descendanten in de rechte lijn: in dit geval dient een som aangerekend gelijk aan de huurwaarde van het afgestane goed, n.l. het kadastraal inkomen vermenigvuldigd met het coëfficiënt 1,3 of 1,6 naargelang het een bebouwd of onbebouwd onroerend goed betreft⁽⁶¹⁾.

Dit bondig overzicht behandelt de voornaamste punten in de berekening der bestaansmiddelen. Een dieper onderzoek wijden aan alle gevallen die een weerslag kunnen hebben op het berekenen van het pensioen der zelfstandigen, zou ongetwijfeld buiten het kader van dit preadvies vallen. Het volstaat met erop te wijzen dat we hier werkelijk voor een concreet geval staan waar op zeer nauwkeurige wijze de inkomsten en vermogens berekend worden teneinde de grootte van het door de wet beoogde sociaal voordeel te bepalen. Ingeval de toegelaten bestaansmiddelen overtroffen worden valt het sociaal voordeel zelf totaal weg.

Er dient echter wel rekening gehouden met de bedoeling van de wetgever dit onderzoek naar de bestaansmiddelen in de toekomst te verlichten en zelfs geheel te laten wegvallen⁽⁶²⁾. Einddoel van de wetgeving op het pensioen der zelfstandigen is immers, na verloop van de overgangsperiode die hoofdzakelijk door financiële redenen tot stand kwam, een zelfde pensioen aan ieder ge-

(56) Zie art. 22 K.B. nr. 72.

(57) Art. 25, § 1, 1° K.B. nr. 72; art. 76 van het algemeen reglement van 22-12-1967.

(58) Art. 25 § 2, 2° van het K.B. nr. 72.

(59) Art. 26 van het K.B. nr. 72.

(60) Zie artt. 82 en 83 van het algemeen reglement.

(61) Zie art. 27 § 3 van het K.B. nr. 72.

(62) Zie art. 29 van het K.B. nr. 72.

(53) Zie hoger nummer.

(54) Art. 25 K.B. nr. 50 geciteerd.

(55) Zie art. 21 § 1 van het K.B. nr. 72 van 10 nov. 1967 op het pensioen der zelfstandigen.

rechtigde te verzekeren, onafgezien van zijn bestaansmiddelen.

De huidige regeling houdt echter een bepaalde onzekerheid in: waar het onderzoek naar de bestaansmiddelen streeft naar het uitschakelen of het verminderen van het pensioen van begoede zelfstandigen, gaat dit onderzoek uit van de permissie dat de pensioengerechtigde over andere inkomsten beschikt dan zijn pensioen. Een bepaald deel van dit inkomen wordt echter buiten rekening gesteld ⁽⁶³⁾. In de veronderstelling dat de zelfstandige dit plafond niet overtreft, komen deze inkomsten zich bij het normale pensioenbedrag voegen; heeft hij deze inkomsten echter niet of slechts in geringe mate, dan zal zijn werkelijk inkomen zeer beperkt zijn vermits hij slechts over het (op dit ogenblik) nog gering pensioenbedrag zal beschikken.

Het stelsel dat berust op een theoretisch verondersteld inkomen van de gerechtigde waarop gesteund wordt bij het vaststellen van het sociaal voordeel, valt bijgevolg nadelig uit voor de gerechtigde die hoegenaamd geen of zeer geringe inkomsten heeft.

D. Andere sectoren der sociale zekerheid

17. In de andere takken van de sociale zekerheid der werknemers blijven het jaarlijks vakantiegeld en de kinderbijslag te vermelden.

Het jaarlijks vakantiegeld der arbeiders wordt uitbetaald door de vakantiekas die door sociale zekerheidsbijdragen gespijsd worden welke uitsluitend ten laste van de werkgever vallen. Dit vakantiegeld wordt berekend op het door de arbeider tijdens het dienstjaar verdiende brutoloon; het vakantiegeld van de bediende wordt rechtstreeks samen met het normale loon door de werkgever uitbetaald en valt bijgevolg als technische regeling buiten de maatschappelijke zekerheid.

In beide gevallen oefent bijgevolg het loon een rechtstreekse invloed uit op het toekennen van het sociaal voordeel, doch zonder dat andere inkomens of vermogens een invloed op de toekenning van het recht zelf kunnen uitoefenen.

In het stelsel van de kinderbijslagen worden forfaitaire bedragen per kind uitgereikt die afhangen van de rang en de ouderdom van dit kind. Indien de werknemer aan de door de wet gestelde voorwaarden beantwoordt, zal kinderbijslag uitgekeerd worden op basis van de gepresterde arbeidsdagen of gelijkgestelde dagen: deze forfaitaire uitkeringen ondergaan dus geenszins de invloed van vermogens en inkomsten wat volledig beantwoordt aan het karakter van een sociaal zekerheidsrecht, dat niet in een vervangingsinkomen voorziet; gezinsuitkeringen strekken eerder tot een aanvulling van het inkomen, hierbij steunend op een objectieve toestand, nl. de kinderlast.

Het stelsel van de kinderbijslag houdt echter wel rekening met de vermogenstoestand, indien een werknemer wiens vader overleden, verdwenen of zwaar-invalide is, aanspraak maakt op kinderbijslag ten gunste van zijn jongere broers of zusters. Indien de werknemer tot een familie van vier of meer kinderen behoort en zo het gezamenlijk inkomen van de gezinsleden bepaalde bedragen niet overtreft, kan het voordeel van de kinderbijslag in dat bepaald geval toegekend worden ⁽⁶⁴⁾.

(63) Zie hoger nr 7, 2°.

(64) Zie art. 53ter van de samengeoördende wetten betreffende de kinderbijslag der loontrekkenden, gecoörd. bij K.B. van 19 december 1939.

Zie eveneens de K.B. van 15 en 16 februari 1968 waar het inkomen van studerende onder de 25 jaar die kinderbijslag genieten, binnen bepaalde perken gesteld wordt.

Onderafdeling II

Arbeidsongevallen en beroepsziekten

A. Arbeidsongevallen

18. De arbeidsongevallenwetgeving die sedert december 1969 een zeer ruime toepassing kreeg ^(64bis) met uitsluiting echter van de zelfstandigen, verleent aan het slachtoffer van een tijdelijke- of blijvende arbeidsongeschiktheid het recht op een jaarlijkse vergoeding of rente berekend naar de graad van invaliditeit en op basis van 80 %, 90 % of 100 % van het jaarlijks loon. In geval van overlijden wordt aan de rechthebbende een rente uitgekeerd vastgesteld in een percentage van het jaarlijks loon; dit percentage verschilt naargelang van de categorie waartoe de rechtverkrijgende behoort. Dit basisloon wordt echter tot 200.000 fr. beperkt ⁽⁶⁵⁾.

Hogerop werd reeds gewezen op het karakter van deze vergoedingen; het zijn schadeloosstellingen die derhalve met een arbeidsinkomen of met andere sociale vergoedingen of inkomsten en vermogens mogen samengaan ⁽⁶⁶⁾.

De inkomsten en vermogens spelen integendeel wel een rol bij het verlenen van aanvullende vergoedingen aan slachtoffers van arbeidsongevallen wier rente geen voldoende peil bereikt.

In dit stelsel waar het idee van «aanvulling» essentieel is, wordt gestreefd naar het behoud van een levensminimum van de slachtoffers, waarbij uiteraard met de behoeftetoestand rekening wordt gehouden. Het bedrag van deze aanvulling is gelijk aan het verschil tussen een bij K.B. vastgesteld minimumbedrag en de werkelijk ontvangen rente ⁽⁶⁷⁾.

Deze aanvulling wordt van rechtswege verleend aan slachtoffers wier arbeidsongeschiktheid minstens 10 % bedraagt ⁽⁶⁸⁾.

Onder de 10 % arbeidsongeschiktheid zal de aanvullende rente slechts uitgekeerd worden aan getroffen en die behoeftig zijn en in België gedomicilieerd ⁽⁶⁹⁾.

De schalen van de staat van behoefte werden bij ministerieel besluit vastgesteld. De inkomsten die in aanmerking worden genomen zijn alle lonen, bezoldigingen, inkomsten of vergoedingen van de verzoeker of zijn echtgenote; voor de hun toebehorende bebouwde of onbebouwde onroerende goederen wordt als bestaansmiddel aangerekend: een som gelijk aan het kadastraal inkomen indien deze eigendommen persoonlijk betrokken of uitgebaat worden; in het tegenovergesteld geval wordt de huurwaarde aangerekend. Voor de roerende kapitalen wordt het bedrag der werkelijke inkomsten eveneens als bestaansmiddel aangerekend.

Bepaalde inkomsten worden evenwel uitgesloten: de uitkeringen voorzien door de maatschappelijke zekerheid; de vergoedingen, toelagen en renten verleend door de arbeidsongevallen- en beroepsziektewetgevingen, de uitkeringen voor gebrekkigen en verminkten, de militaire pensioenen, de tegemoetkomingen van de C.O.O., tenslotte

(64bis) Zie het K.B. van 9 dec. 1969 waarbij naast de werknemers, leerjongens en huispersoneel, de arbeidsongevallenwetgeving van toepassing wordt op de personen tot wie de toepassing van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de B.W. van 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders uitgebreid wordt.

(65) Art. 2 en 6 van de arbeidsongevallen-regelingen.

(66) Zie in deze zin advies N.A.R. jaarverslag 1966-67 blz. 22-24 alsook U. Deprez: Pensioenregeling voor werknemers; cursus R.U.G. 1969, blz. 56.

(67) Zie het Regentbesluit van 19 oktober 1944 betreffende het verlenen van toelagen aan sommige categorieën van door arbeidsongevallen getroffen.

(68) Zie het K.B. van 27 maart 1969; dit referentcijfer werd eerst van 30 % naar 20 % gebracht om door het voornoemd K.B. tenslotte op 10 % te zijn bepaald.

(69) Art. 3 van het Regentbesluit van 19 oktober 1944 gecit.

het kadastraal inkomen van de woning door het slachtoffer bewoond en dat zijn enige eigendom is ⁽⁷⁰⁾.

B. Beroepsziekten

19. De beroepsziektewetgeving gelijkt ten eerste op die der arbeidsongevallen ondermeer op het stuk van de berekeningswijze der renten en vergoedingen bij blijvende arbeidsongeschiktheid: in dit geval zal 100 % van het jaarlijks loon vermenigvuldigd met de graad van de arbeidsongeschiktheid uitgekeerd worden ⁽⁷¹⁾. De getroffen kan arbeidsloon cumuleren in de mate dat zijn overblijvende arbeidsgeschiktheid hem toelaat arbeid te verrichten. Eveneens is cumulatie met eventuele gedeeltelijke invaliditeitsvergoeding, werkloosheidsuitkering en arbeidsongevallenvergoeding mogelijk; ook wordt aan de gepensioneerde werknemers de vergoeding of rente verder uitbetaald ⁽⁷²⁾.

Aan de slachtoffers van beroepsziekten ontstaan na het in werking treden van de wet van 24 december 1963 wordt echter geen aanvullende toelage verleend waar dit wel het geval is in de arbeidsongevallenregeling ⁽⁷³⁾. Nochtans ontvangen slachtoffers van beroepsziekte, getroffen vóór 1963 wel een aanvullende toelage; voor diegene met minder dan 10 % arbeidsongeschiktheid wordt rekening gehouden met een staat van behoefte en dit onder dezelfde voorwaarden als in de arbeidsongevallenregeling ⁽⁷⁴⁾.

Uit het voorgaande blijkt dat in de regeling der vergoedingen bij arbeidsongevallen en beroepsziekten het arbeidsinkomen een essentiële plaats inneemt, alhoewel tot een maximum beperkt. De inkomsten en vermogens uit andere bronnen dan de loutere arbeid oefenen geen nadelige invloed uit op het toekennen van het recht, tenzij bij het verlenen van aanvullende toelagen, waar nochtans bepaalde grenzen spelen. De cumulatie met andere sociale voordelen en uitkeringen zijn zeer breed, zodat de getroffen zijn renten en vergoedingen op grond van de arbeidsongevallen- en beroepsziektewetgeving in de regel kan laten samengaan met ander inkomsten en vermogens.

Afdeling III

Residuaire stelsels.

20. Terecht wordt op het feit gewezen dat de bescherming van het individu door het tans geldend sociaal zekerheidsrecht grotendeels bepaald blijft door het bestaan van een arbeidsrelatie; eveneens blijft dit stelsel hoofdzakelijk gericht op het uitkeren van een vervangingsinkomen. Een aantal personen die hetzij niet beantwoorden aan de door de wet gestelde uitkeringsvoorwaarden, hetzij omdat hun inschakeling in de actieve bevolking onmogelijk is, kunnen bijgevolg geen rechten op sociale zekerheid uitoefenen ^(74 bis). Deze personen zijn dan

(70) Zie het M.B. van 4 februari 1963 houdende de vaststelling der basissen tot schatting van de staat van behoefte inzake bijzondere en aanvullende toelagen aan door arbeidsongevallen getroffen.

(71) Art. 31 van de beroepsziektewetgeving;

(72) Zie voetnoot 66.

(73) Reden is de aanpassing van de renten en vergoedingen voortspruitend uit de wet van 1964 aan het index der (thans) gebruiksgoederen; dit was niet het geval in de arbeidsongevallenwetgeving waardoor een «aanvullende» aanpassing noodzakelijk was.

(74) Zie hoger nr. 18.

Voor de aanvullende toelagen in de beroepsziekten raadplege men volgende teksten: Regentbesluit van 23 mei 1949 opnieuw in werking gebracht door het K.B. van 18 januari 1964. Voor de berekening der bestaansmiddelen zie M.B. van 27-11-1957.

(74bis) Zie W. Beirnaert, Werkingssfeer van de sociale zekerheid, in Ceyss documenten 1968, nr. 6, blz. 19.

ook het slachtoffer van het gebrek aan een stelsel dat een algemene bescherming op alle domeinen van de sociale zekerheid zou nastreven: ons huidig stelsel dat voornamelijk een groepsbescherming beoogt, werkt negatief ten opzichte van deze «vergeten groepen» wier bestaanszekerheid wegens hun staat van behoefte nochtans zeer bedreigd is.

De wetgever heeft aan deze toestand willen verhelpen door het instellen van residuaire stelsels waarbij aan bepaalde categorieën van deze «vergeten groepen» minimuminkomens gewaarborgd worden: het is evident dat de «staat van behoefte» een essentiële plaats inneemt bij het toekennen van deze tegemoetkomingen.

Op dit ogenblik streven twee nieuwe wetten naar het vervullen van dit doel nl. de wet van 27 juni 1969 op de minder-validen en deze van 1 april 1969 op het gewaarborgd inkomen voor bejaarden.

Recente wetsvoorstellen streven naar een gelijkaardig doel: we menen bijgevolg dat het de moeite loont deze eveneens in dit preadvies te bespreken.

Onderafdeling I

Tegemoetkomingen aan minder-validen ⁽⁷⁵⁾

De uitgaven voortvloeiend uit de toepassing van de wet op de minder-validen vallen ten laste van de staat en berusten bijgevolg niet op een contributief stelsel: hieruit volgt dat deze tegemoetkomingen welke op het solidariteitsbeginsel rusten, afhankelijk van een onderzoek naar de bestaansmiddelen worden gesteld; indien «begoede» personen deze tegemoetkomingen aan hun persoonlijke inkomsten zouden toevoegen, wordt immers de wet van haar oorspronkelijk doel afgewend, nl. bijzonder getroffen medeburgers een minimum inkomen te verschaffen dat hen toelaat een menswaardig bestaan te leiden.

21 a) Gewone tegemoetkoming: de uitkering van deze tegemoetkoming, vastgesteld door de Koning, ⁽⁷⁶⁾ wordt ondermeer afhankelijk gesteld van een onderzoek naar de bestaansmiddelen waarbij een reglementair vastgesteld onderscheid tussen werkende en niet werkende minder-validen gemaakt wordt ⁽⁷⁷⁾. De bestaansmiddelen van de werkende minder-valide worden berekend met inachtneming van enkel zijn bruto beroepsinkomsten nl. de inkomsten in geld en natura voortkomend uit de uitoefening van een beroepsactiviteit alsmede de tegemoetkomingen, renten en pensioenen waarop hij recht heeft krachtens zijn hoedanigheid van werkende minder-valide ⁽⁷⁸⁾. De perken der bestaansmiddelen der werkende minder-validen worden vastgesteld volgens verschillende categorieën waarbij het onderscheid tussen werkende minder-valide mannen en vrouwen het meest opvallend is.

Bij het vaststellen van de bestaansmiddelen van de niet werkende minder-valide wordt rekening gehouden met de bruto-inkomsten van elke aard of oorsprong, eventueel verhoogd met die van zijn echtgenote of zijn ouders volgens het geval. Worden zo als inkomsten beschouwd:

— het eventueel beroepsinkomen van de nietwerkende minder-valide, die alhoewel hij lucratieve activiteiten uitoefent, niet onder de wettelijke vastgestelde definitie van «werkende» minder-valide valt ⁽⁷⁹⁾.

(75) Wet van 27 juni 1969 op de minder-validen.

(76) Zie art. 33 van het K.B. van 17-11-1969 houdende het algemeen reglement betreffende het toekennen van tegemoetkomingen aan de minder-validen.

(77) Zie art. 10 van het algemeen reglement.

(78) Art. 10 van het algemeen reglement geeft de opsomming van deze tegemoetkomingen, uitkeringen, renten en vergoedingen waarop de minder-valide rechten kan uitoefenen.

(79) Voor de definitie van «werkende minder-valide» wordt verwezen naar het voornoemd art. 10 van het A.R.

— het inkomen uit gebouwde of ongebouwde onroerende goederen in eigendom dat wordt vastgesteld op:

1) het kadastraal inkomen van het onroerend goed of deel van het onroerend goed dat niet wordt verhuurd, verminderd met de hypothecaire intresten;

2) het bedrag van de huurinkomsten verminderd met de hypothecaire intresten, van het geheel of gedeeltelijk verhuurd onroerend goed;

— het inkomen uit de roerende kapitalen dat vastgesteld wordt op het bedrag van het werkelijk bruto inkomen;

— het inkomen van elke andere aard dat voor het werkelijk ontvangen bruto bedrag aangerkend wordt ⁽⁸⁰⁾.

De door het algemeen reglement vastgestelde perken van de bestaansmiddelen der niet-werkende minder-validen worden eveneens vastgesteld volgens bepaalde categorieën (gehuwden, ongehuwde-meerderjarigen enz. ⁽⁸¹⁾). De bestaansmiddelen van zowel de werkende als de niet-werkende minder-valide worden in bepaalde gevallen hetzij gedeeltelijk hetzij geheel vrijgesteld: vallen zo onder deze totale vrijstelling: de kinderbijslagen, de tussenkomsten van de C.O.O.; de onderhoudsgelden, de opbrengst van de verkoop van een perceel grond of een klein veebeslag, het kadastraal inkomen van het enig huis dat door de minder-valide bewoond wordt en zijn eigendom is of aan degene toebehoort wiens bestaansmiddelen in aanmerking komen ⁽⁸²⁾.

Indien de aanvrager de reglementaire vastgestelde inkomsten niet overtreft, zal hij ten volle het jaarlijks bedrag van de gewone tegemoetkoming kunnen ontvangen; indien dit niet het geval is, zal deze tegemoetkoming verminderd worden met het bedrag dat de voor zijn categorie toegelaten bestaansmiddelen overtreft ⁽⁸³⁾. Tenslotte zal de tegemoetkoming eveneens met de vergoedingen toegekend op grond van artikel 1382 e.v. B.W. verminderd worden ⁽⁸⁴⁾.

22 b) Aanvullende tegemoetkomingen: de gewone tegemoetkoming wordt door een aanvullende vervangen vanaf het ogenblik dat de minder-valide een recht op pensioen kan doen gelden. De bestaansmiddelen oefenen bij het toekennen van deze aanvullende tegemoetkoming een onrechtstreekse invloed uit vermits het bedrag ervan gelijk is aan het bedrag van de gewone tegemoetkoming waarop de minder-valide recht heeft, verminderd evenwel met het pensioenbedrag waarop hij recht heeft of met het hem toegekend gewaarborgd inkomen voor bejaarden ⁽⁸⁵⁾.

23 c) Bijzondere tegemoetkomingen: deze tegemoetkomingen worden toegekend aan de minder-validen welke een arbeidsongeschiktheid van een andere aard hebben dan die waarvoor een gewone of aanvullende tegemoetkoming kan worden verleend; deze personen moeten door een blijvende arbeidsongeschiktheid van 100 % getroffen zijn ⁽⁸⁶⁾. Het jaarlijks bedrag van deze tegemoetkoming bedraagt 18.000 fr. en wordt verminderd met het gedeelte van de bestaansmiddelen waarvan de perken hoger werden aangeduid.

⁽⁸⁰⁾ Art. 21 van het Algemeen Reglement.

⁽⁸¹⁾ Art. 20 van het Algemeen Reglement.

⁽⁸²⁾ Art. 25 van het Algemeen Reglement.

⁽⁸³⁾ Art. 33 van het Algemeen Reglement.

⁽⁸⁴⁾ Art. 34 van het Algemeen Reglement.

⁽⁸⁵⁾ Zie art. 8 van de wet van 27 juni 1969. Ook met het rustpensioen of het gewaarborgd inkomen toegekend aan de echtgenoot van de minder-valide wordt voor een zeker bedrag rekening gehouden, bij de vermindering van het bedrag van de gewone tegemoetkoming waarop die minder-valide recht heeft (zie art. 39 van het algemeen reglement).

⁽⁸⁶⁾ Art. 10 van de wet van 27-6-1969.

Onderafdeling II

Het gewaarborgd inkomen der bejaarden

24. Het streven naar een gewaarborgd minimuminkomen voor personen die geen of in onvoldoende mate sociale zekerheidsrechten kunnen uitoefenen, wordt vooral scherp gesteld ten opzichte van bejaarden, vermits deze personen zich moeilijk een inkomen kunnen verschaffen door een inschakeling in de actieve bevolking.

De wet van 1 april 1969 wil hieraan verhelpen door het waarborgen van een minimuminkomen aan bejaarden die over geen voldoende inkomsten beschikken. Vermits de jaarbedragen van dit gewaarborgd inkomen (respectievelijk 20.000 fr. voor een alleenstaande en 30.000 fr. voor een gezin) ten laste van de solidariteit vallen, zal een onderzoek naar de bestaansmiddelen de gegrondheid van de aanvraag moeten bewijzen. In principe komen alle bestaansmiddelen, van welke aard en oorsprong ook, waarover de aanvrager en zijn echtgenote beschikken, in aanmerking. Het onderzoek naar de bestaansmiddelen komt in grote trekken overeen met dit welk in het stelsel van het pensioen der zelfstandigen voorkomt ⁽⁸⁷⁾ doch het onderzoek en de wijze van berekenen geschiedt in dit geval op grond van zwaardere criteria. Er wordt rekening gehouden zowel met het beroepsinkomen als met de opbrengst van roerende kapitalen en met het bezit of de afstand van onroerende goederen.

Bepaalde inkomens worden nochtans vrijgesteld ⁽⁸⁸⁾:

— Een (niet geïndexeerd) bedrag van 9.000 fr. jaarlijks inkomen voor een gezinshoofd en 6.000 fr. voor een alleenstaande.

— Zo de aanvrager op om het even welk pensioen recht heeft, wordt slechts rekening gehouden met het geïndexeerd pensioengedeelte dat de 4.000 fr. (alleenstaande) of de 6.000 fr. (gezinshoofd) overtreft; het overtreffende gedeelte wordt in mindering van het gewaarborgd inkomen gebracht.

— Geen rekening wordt gehouden met de gezinsbijslagen, de uitkeringen van openbare of private bijstand, de onderhoudsgelden tussen ascendenten en descendenten, de renten ingevolge de stortingen als vrijwillig verzekerde en de front- of gevangenschapsrenten.

Er wordt nochtans geen vrijstelling van de vergoedingen of renten uitgekeerd ingevolge de arbeidsongevallen- of beroepsziektewetgeving voorzien.

De bestaansmiddelen nemen in het verlenen van dit sociaal voordeel een centrale plaats in, wat goed in overeenstemming is met de bedoeling van de wetgever slechts diegenen onder de bejaarden te helpen die het meest op staatshulp aangewezen zijn.

Onderafdeling III

Wetsvoorstellen tot instelling van een nationaal pensioen voor alle werknemers en van het recht op bijstand.

A. Het nationaal pensioen.

25. In het wetsvoorstel R. Gillet e.a. tot instelling van een nationaal pensioen voor alle werknemers wordt de vraag gesteld of het gewaarborgd inkomen voor bejaarden wel degelijk een voldoende sociaal levensminimum voor bejaarden waarborgt. De auteurs van het wetsvoorstel menen van niet en stellen de vraag of het niet eenvoudiger ware «eens en voorgoed een einde te maken aan de

⁽⁸⁷⁾ Zie hoofdstuk IV van het K.B. van 29 april 1969 houdende het algemeen reglement betreffende het gewaarborgd inkomen der bejaarden.

⁽⁸⁸⁾ Respectievelijk art. 21, § 1 en 48 e.v. van het algemeen reglement alsook art. 4 § 2 van de wet van 1969.

sociale discriminaties door één enkel pensioen te voorzien zoals in Nederland» (Algemene Ouderdomswet, wet van 31 mei 1956) ⁽⁸⁹⁾;

Om die reden streven de auteurs van het wetsvoorstel naar een nationaal pensioen dat toegekend wordt aan allen die werken — mannen en vrouwen, bedienden, arbeiders en zelfstandigen — als zij 65 jaar oud zijn. Dit nationaal pensioen zou toegekend worden zonder onderzoek naar de bestaansmiddelen en zonder verplichting de beroepsactiviteit stop te zetten; het pensioen zou gefinancierd worden door rijkstoelagen en door inning van bijdragen die berekend worden naar het bedrijfsinkomen: het bedrag van die bijdragen beloopt 10% van de bruto-inkomsten, waarvoor als minimum 80.000 Fr. en als maximum 230.000 Fr. wordt gesteld. Werknemers en werkgevers komen elk voor 50% tussen in het betalen van de bijdragen; zelfstandigen nemen ze volledig te hunnen laste.

B. Het recht op bijstand.

26. Het voorstel van de wet tot het instellen van het recht op bijstand ingediend door senator Stan De Clercq ⁽⁹⁰⁾ plaatst zich in een veel bredere optiek, nl. het waarborgen van een persoonlijk recht op een minimuminkomen dat iedereen toekomt, die, om het even waarom, over onvoldoende bestaansmiddelen beschikt. De sociale zekerheid kan niet in alle gevallen van behoefte voorzien; zelfs indien de noodlijdende verzekerd is, kan hij niet steeds op de voor zijn categorie voorziene optimale beveiliging rekenen om reden van het niet volledig beantwoorden aan de reglementaire voorwaarden tot toekenning van de prestatie. Weliswaar kunnen deze hulpbehoevenden op de steun van de C.O.O. rekenen, zonder hierop evenwel uitdrukkelijk een recht op bijstand te kunnen laten gelden. Daarom zou een algemeen bijstandstelsel uitdrukkelijk in de positieve wetgeving moeten opgenomen worden, zodoende het sluitstuk en de aanvulling vormend van het bestaande stelsel van sociale zekerheid, dat het meest aangewezen en het meest doelgericht instrument blijft, waarlangs het objectief van bestaanszekerheid moet worden betracht. In dit opzicht blijft het recht op bijstand een residuair stelsel dat uitkomst moet bieden in een aantal individuele noodgevallen waarvoor via de sociale zekerheid geen afdoende bestaanszekerheid wordt gewaarborgd.

Bijstand zou moeten verzekerd worden «aan eenieder, die geen toereikende bronnen van inkomsten heeft en die niet in staat is dergelijke bronnen hetzij door eigen inspanning of met andere middelen te verwerven, in het bijzonder door uitkeringen krachtens een sociaal zekerheidstelsel» ⁽⁹¹⁾.

De bijstand waarborgt aan de gerechtigden een sociaal levensminimum rekening houdend met de omstandigheden en mogelijkheden van de personen en het peil van de sociale voorzieningen.

Het is evident dat in zulk stelsel, het door de wet voorziene bedrag aan bijstand (48.000 Fr. gezinshoofd - 32.000 Fr. alleenstaande) slechts kan worden toegekend na onderzoek van de bestaansmiddelen van de aanvrager en zijn echtgenote die alle, welke ook hun aard of oorsprong zij, in aanmerking komen volgens een bij K.B. vastgestelde berekeningswijze.

Bij het berekenen van die bestaansmiddelen wordt echter geen rekening gehouden met de sociale uitkeringen waarop de aanvrager aanspraak kan maken krachtens een Belgische of buitenlandse sociale wetgeving ten voordele van personen te zijnen laste. Het bedrag van de bijstand,

zo vastgesteld, wordt verminderd met het bedrag van de in aanmerking te nemen bestaansmiddelen ⁽⁹²⁾.

«De plicht van de gemeenschap om bestaanszekerheid te verzekeren vooral aan haar minderbedeelden, moet worden doorgetrokken buiten het klassieke raam van de sociale zekerheid en moet leiden tot een nieuwe visie op de onderstand» ⁽⁹³⁾.

In de volgende afdeling onderzoeken we het stelsel van de openbare onderstand en de manier waarop de staat van behoefte bij die ondersteuning in overweging wordt genomen.

B. Voordelen van sociale bijstand.

Sociale bijstand streeft naar uitschakeling van behoeftigheid door ondersteuning die het mogelijk maakt een bepaald levensniveau te handhaven. In de eerste plaats vervult de openbare onderstand deze taak.

I. Openbare onderstand

27. Volgens de organieke wet tot regeling van de openbare onderstand ⁽⁹⁴⁾ mag slechts aan behoeftigen onderstand verleend worden, met name aan personen die onbekwaam zijn om in hun onderhoud te voorzien (art. 68). Volgens professor Lenaerts zijn het diegenen wier inkomsten in verhouding tot hun uitgaven doorgaans onvoldoende zijn om in hun levensonderhoud te voorzien ⁽⁹⁵⁾.

Deze eerste ruime omschrijving van de staat van behoefte in de organieke wet, laat elke C.O.O. souverain toe zelf te bepalen aan wie en op grond van welke overwegingen, ondersteuning wordt verleend. Hetzelfde geldt voor de vorm en de mate waarin deze wordt verschaft teneinde «de behoeftige meer in staat te stellen in zijn onderhoud en dit van zijn gezin te voorzien» ⁽⁹⁶⁾.

Het individueel karakter van de materiële ondersteuning zal de C.O.O. ertoe verplichten elk geval afzonderlijk te onderzoeken, zonder dat de behoeftige een recht op tussenkomst kan afdwingen.

Naast deze ondersteuning die verschillende vormen kan aannemen, en waarbij de staat van behoefte essentieel is, heeft de C.O.O. een hulpverlenende taak die, in grote lijnen, enerzijds verzekerd wordt door de dienst der ziekenverpleging en anderzijds bestaat in een algemene taak welke de hulpverlening ten huize, de ziekenhuishulp en de voogdij der kinderen inhoudt. In het ene geval wordt de dringende hulpverlening aan elke persoon in noodtoestand toegekend ongeacht zijn vermogenstoestand die echter later, bij het betalen der kosten wel in aanmerking worden genomen ⁽⁹⁷⁾; in het andere geval zal de invloed der inkomsten wel doorslaggevend zijn alhoewel enigszins ruimer geïnterpreteerd ⁽⁹⁸⁾.

II. Plaats van de invloed der inkomsten in de verhouding tussen de sociale zekerheid, de residuaire stelsels en de openbare onderstand.

28. Terecht wordt erop gewezen dat, in tegenstelling met de openbare onderstand, de tussenkomst van de sociale

⁽⁹²⁾ Hoofdstuk III van het wetsvoorstel van wet.

⁽⁹³⁾ C. De Clercq & W. Beirnaert: Een Belgisch Stelsel van «Recht op bijstand», Cepess documenten, 1968, nr. 6, blz. 151.

⁽⁹⁴⁾ Wet van 10 maart 1925.

⁽⁹⁵⁾ Openbare onderstand en sociale zekerheid, Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen en Publiek Recht, nr. 5, september 1958, nr. 7.

⁽⁹⁶⁾ Art. 68, lid 2 van de O.W.

⁽⁹⁷⁾ Wetten van 8 april 1958 en 8 juli 1964 op de dienst der ziekenverpleging in het kader van de C.O.O.'s.

⁽⁹⁸⁾ Zie Lenaerts, o.c. nr. 14.

⁽⁸⁹⁾ Zie de toelichting op het wetsvoorstel, 5 december 1968 K.v.V. doc. 189 (1968-69) nr. 1 blz. 1.

⁽⁹⁰⁾ dd. 18 december 1969, Senaat, zitting 1969-1970.

⁽⁹¹⁾ Artikel 1 van het voorstel van wet.

zekerheid niet noodzakelijk behoeftigheid eist ⁽⁹⁹⁾. In de regel heeft ieder sociaal verzekeringsplichtig persoon een recht op uitkeringen en verstrekkingen, van zodra hij aan de voor zijn categorie gestelde voorwaarden beantwoordt; hierbij wordt in de regel geen rekening gehouden met zijn persoonlijke inkomsten- en vermogenstoestand. Bij de residuaire stelsels staat de staat van behoefte integendeel wel centraal vermits deze stelsels uitsluitend gericht zijn op het uitkeren van bepaalde tegemoetkomingen aan bepaalde categorieën van behoeftigen: in dit opzicht staan deze stelsels dichter bij de openbare onderstand dan de sociale zekerheid ⁽¹⁰⁰⁾. In de openbare onderstand moet bij het verlenen van ondersteuning aan bepaalde individuen essentieel met hun staat van behoefte rekening worden gehouden.

Waar bijgevolg in de residuaire stelsels en de openbare onderstand de inkomsten een essentiële rol bij de toekenning van het voordeel vervullen, verschillen de twee regelingen nochtans in zeer belangrijke punten:

a) vooreerst bezitten de begunstigden in de residuaire stelsels (zoals ten andere in de sociale zekerheid) een subjectief recht op de tegemoetkoming, recht dat afhangt van voorwaarden die door de wet bij wijze van algemene maatregel zijn vastgesteld zodat hiervan bij individuele beslissingen niet mag afgeweken worden ⁽¹⁰¹⁾. De voor het verlenen van de prestatie bevoegde overheid moet zonder onderscheid de voorziene tegemoetkoming verlenen indien aan de algemeen gestelde voorwaarden beantwoord wordt. Bij de ondersteuning door de C.O.O. ligt de zaak gans anders: na onderzoek van de staat van behoefte kan de C.O.O. op soevereine wijze vrijelijk beslissen over de soort ondersteuning en in welke mate deze zal verleend worden. De behoeftige bezit bijgevolg geen subjectief recht op ondersteuning alhoewel zijn objectieve staat van behoefte dit ten volle zou wettigen. Het invoeren van een subjectief recht op bijstand is ten andere een der voornaamste doelstellingen van het hoger besproken wetsvoorstel De Clercq, waardoor de ondersteuning van behoeftigen op juridisch vlak in een gans ander perspectief komt te liggen;

b) vervolgens houden zowel de sociale zekerheidsstelsels als de residuaire stelsels de inkomsten en vermogens binnen zeer preciese perken, telkens het bestaan van een staat van behoefte vereist wordt; ook worden criteria vastgesteld waarop kan gesteund worden om deze staat van behoefte te achterhalen. De C.O.O.'s integendeel oordelen vrij over de graad van behoeftigheid en zijn bijgevolg in dit opzicht aan geen algemene regel gebonden;

c) tenslotte kenmerken zowel de sociale zekerheidsstelsels als de residuaire stelsels zich door regelingen die van toepassing zijn op welbepaalde categorieën of groepen van personen, die door het enkel feit van ertoe te behoren, de toepassing van de regeling binnen de door haar gestelde voorwaarden, kunnen eisen. De openbare onderstand richt zich integendeel tot om het even welk individu dat behoeftig is; de ondersteuning krijgt hierdoor een strikt individueel karakter, waarbij de concrete behoeftetoestand van de aanvrager buiten elke algemene regel zal onderzocht worden. Zelfs indien bepaalde criteria voor de beoordeling van de behoeftigheid en zekere steunbarema's worden vastgelegd ⁽¹⁰²⁾, kunnen deze slechts gelden in de mate dat hierdoor geen afbreuk wordt gedaan aan het algemeen

principe van de individuele en concrete ondersteuning ⁽¹⁰³⁾.

De plaats van de inkomsten en de verhouding tussen de sociale zekerheid, de residuaire stelsels en de openbare onderstand, kan als volgt samengevat worden.

Sociale zekerheid wil behoeftigheid of vermindering van levensstandaard voorkomen door het verlenen van een recht op uitkering bij het intreden van omstandigheden waardoor het beroepsinkomen vermindert of wegvalt of welke zodanige uitgaven veroorzaken dat ze de levensstandaard van de verzekerde aantasten of in gevaar brengen ⁽¹⁰⁴⁾. Het bedrag van deze uitkeringen zal in bepaalde gevallen wel beïnvloed worden door de inkomens van de betrokkene doch de uitkering zal in principe onafhankelijk staan ten opzichte van zijn economische toestand.

De residuaire stelsels verlenen aan bepaalde categorieën van behoeftigen tegemoetkomingen die hun een bepaald levensminimum waarborgen, welk anders niet kon bereikt worden wegens de speciale omstandigheden waarin ze verkeren of door het niet ten volle beantwoorden aan de uitkeringsvoorwaarden van de sociale zekerheidsstelsels. De economische toestand van de betrokkene neemt hier een essentiële plaats in doch steunt zich hierbij op algemene regelen die elke discretionaire beoordeling in de weg staan.

Ten opzichte van beide voornoemde regelingen kan de openbare onderstand doorgaan als een aanvullende instelling, in de mate dat hij optreedt om bepaalde leemten van deze stelsels aan te vullen ⁽¹⁰⁵⁾. De ondersteuning van behoeftigen die onbekwaam zijn, om welke reden ook, in hun levensonderhoud te voorzien, behoort tot de organieke opdracht van de C.O.O.'s. De staat van behoefte van de noodlijdende is noodzakelijk verbonden aan die opdracht doch zijn vaststelling wordt, buiten elke algemene regeling om, aan de soevereine beslissingsmacht van de betrokken commissie overgelaten. Waar de invloed van de inkomsten en vermogens in de twee eerste regelingen kan steunen op objectieve normen, en subjectieve rechten doet ontstaan, kan in de regeling van de openbare onderstand hiervan geen sprake zijn wegens de door de organieke wet opgelegde aard van de ondersteuning.

C. Voordelen van sociale voorzorg die de invloed van inkomsten en vermogens ondergaan.

Onder sociale voorzorg wordt verstaan «het geheel van openbare diensten die het verlenen van prestaties beoogt om de levensstandaard of de levensvoorwaarden van de bevolking of bepaalde bevolkingsgroepen te begunstigen, te verhogen of te verbeteren» ⁽¹⁰⁶⁾.

Deze prestaties streven naar het verlenen van een bepaalde hulp aan personen die over onvoldoende inkomsten beschikken om een bepaald doel te bereiken dat past in het raam van het algemeen welzijn.

Op dit gebied nemen het onderwijs en de sociale woningbouw en huisvesting een belangrijke plaats in.

I. Onderwijs

29. Beurzen voor hogere studiën, zowel universitaire als niet-universitaire en beurzen van het middelbaar onder-

(99) Zie Lenaerts, o.c. nr. 38, 4°.

(100) Lenaerts o.c. nr. 45.

(101) Volgens het adagium «Pater legem quam ipse fecit».

(102) Zie het hoger gecit. «Verslag van de Commissie: Bijstand aan behoeftige»: in: De Gemeente, 1969, nr. 2, blz. 82.

(103) Reglementen die zulkse beoordelingscriteria zouden vastleggen en verplichtend maken, zouden om die reden onwettig zijn; zie Lenaerts o.c. nr. 9.

(104) Lenaerts o.c. nr. 9.

(105) Sociale zekerheid en openbare onderstand door P. Schoetter en G. Spitaels in: Tijdschrift voor sociale zekerheid, 1969, nr. 5, blz. 505. Zie echter De Broeck G. «Harmonisatie van de Sociale Zekerheid in E.E.G.-Verband» in: «Rechtskundig Weekblad» 1966-67 XXIII Congres van de Vlaamse Juristenvereniging, overdruk blz. 71.

(106) Lenaerts o.c. nr. 57, 3°.

wijs worden toegekend aan diegenen die «begaafd en minvermogen zijn»⁽¹⁰⁷⁾. Naast morele en intellectuele vereisten wordt het netto-inkomen van de gegadigden in aanmerking genomen, inkomen dat gevoegd wordt aan dit van de personen die voor zijn onderhoud instaan.

Deze zo samengestelde gezinsinkomsten mogen de volgende bedragen niet overtreffen:

- geen persoon ten laste: 81.000 Fr.
- een persoon ten laste: 108.000 Fr.
- twee personen ten laste: 141.750 Fr.
- drie personen ten laste: 182.250 Fr.
- vier personen ten laste: 222.850 Fr.
- vijf personen ten laste: 263.250 Fr.

Bij overschrijding van het bepaalde maximumbedrag van inkomsten, kan een verminderde beurs worden toegekend.

II. Sociale woningbouw en huisvesting

30. a) Toekennen van bouw- en aankooppremies.

Speciale wetgevingen verlenen geldelijke aanmoedigingen onder vorm van bouw- en aankooppremies aan personen met bescheiden inkomsten die woningen of appartementen⁽¹⁰⁸⁾ van een bepaald type wensen te bouwen of aan te kopen van een erkende bouwmaatschappij, van een gemeente of een C.O.O. Deze premies hebben het karakter van een totaal sociaal voordeel vermits geen terugbetaling wordt geëist zolang aan de vereiste voorwaarden geen afbreuk wordt gedaan⁽¹⁰⁹⁾.

Naast het vervullen van voorwaarden die op de te bouwen volks- of middelgrote woning of het appartement betrekking hebben alsook op de persoon van de aanvrager, houdt de Staat, bij het verlenen van de premie, rekening met het inkomen en de vermogentoestand.

In de eerste plaats mag de aanvrager noch zijn echtgenote, hetzij in eigendom, hetzij in vruchtgebruik het volle genot hebben van een andere woning; verder mag zijn samengevoegd inkomen met dit van zijn echtgenote een bepaald aan het prijsindexcijfer gekoppeld basisinkomen niet overtreffen⁽¹¹⁰⁾. Deze regeling gaat echter met een zekere soepelheid gepaard vermits de aanvrager wiens inkomen in zekere mate dit basisinkomen overschrijdt, niet onherroepelijk van het voordeel der premie uitgesloten wordt: door het stelsel van de «degressieve premie» wordt aan de aanvrager met een hoger inkomen een verminderde premie toegekend die in verhouding staat met de inkomstenschalen waarin hij valt.

Op die wijze worden per categorie van gemeenten vier progressieve inkomstenplafonds ingevoerd die respectievelijk overeenstemmen, met vier degressieve premiebedragen⁽¹¹²⁾.

Deze regeling steunt op het principe dat het bepalen van een maximumgrens aan inkomsten voor het verlenen van

sociale voordelen, geen nadelige gevolgen mag uitlokken voor personen die in zekere mate deze plafonds overschrijden. Waar het principe van het maximuminkomen eerder strak mag toegepast worden in stelsels die hulp verlenen aan diegenen die niet meer in hun levensonderhoud kunnen voorzien (bv. in de residuaire stelsels) blijkt een soepele aanpassing van dit principe in de stelsels die eerder gericht zijn op het verbeteren van de levensstandaard of de levensvoorwaarden, zeer gewenst.

III. Verhuring en aankoop van volkswoningen

31. Op dit gebied onderscheiden zich in het bijzonder twee instellingen van openbaar nut, nl. de Nationale Maatschappij voor de Huisvesting en de Nationale Maatschappij voor de kleine landeigendom.

1° Opgericht in 1919 heeft de Nationale Maatschappij voor de Huisvesting (N.M.H.) als voornaamste doel woningen te verschaffen aan personen met een bescheiden inkomen en dit aan zeer voordelige voorwaarden⁽¹¹²⁾.

De N.M.H. vervult hoofdzakelijk deze taak door de medewerking van lokale of gewestelijke naamloze of coöperatieve vennootschappen wier kapitaal voor het grootste deel door openbare besturen onderschreven wordt. Op deze manier wordt tegemoet gekomen aan personen wier lastbaar inkomen op een bepaald ogenblik een wettelijk vastgesteld bedrag niet overschrijdt. De belangrijkste voorwaarde tot toekenning van het nagestreefd doel berust dan ook op het inkomen dat «bescheiden» moet zijn. De door de N.M.H. opgerichte volkswoningen of appartementen zijn in de eerste plaats voor verhuring bestemd; eventueel kan de huurder deze later aankopen.

a) verhuring wordt enkel toegelaten aan personen wier inkomen vatbaar voor de personenbelasting en samengevoegd met dat van de echtgenoot, niet boven een toegelaten maximum-inkomen valt: voor woningen gelegen in een der 5 grote agglomeraties bedraagt dit 138.000 Fr. en voor de andere 125.800 Fr. telkens met 8.200 Fr. per kind ten laste te verhogen⁽¹¹³⁾.

b) het aankopen van een woning of appartement kan slechts door een huurder van de N.M.H. worden aangevraagd die daarbij alle voor het verlenen van de volledige of degressieve Rijksaankooppremie gestelde voorwaarden vervult: hiervoor mag een maximumplafond aan inkomsten niet overtroffen worden (168.300 Fr. voor de gemeenten der grote agglomeraties en 155.800 Fr. voor de andere gemeenten, telkens verhoogd met 8.200 Fr. per kind ten laste⁽¹¹⁴⁾).

Teneinde de invloed der inkomsten bij aankoop te versoepelen, werd het hoger uiteengezet stelsel der «degressieve» premie ingevoerd, waarbij de noodzakelijk te bekomen aankooppremie varieert naargelang van de inkomsten van de aanvrager⁽¹¹⁵⁾.

(107) Zie art. 1 van de wet van 19 maart 1954 houdende instelling van een nationaal studiefonds, gewijzigd door de wet van 20 juni 1966 en het K.B. van 18 april 1967.

(108) Uitbreiding van de wettelijke voordelen tot het kopen of bouwen van een appartement: K.B. van 4-2-1968.

(109) De zogenaamde wet De Taeye van 29 mei 1948 (volkswoningen) en de wet Brunfaut van 15 april 1949 (middelgrote woningen): Verschillende malen aangepast. Het K.B. van 4-2-1968 voor premies ter aanmoediging van de aankoop van te bouwen of gebouwde woningen van de N.M.H. of aangenomen maatschappijen en de kleine landeigendom of de gemeente, intercommunaal of C.O.O.-s.

(110) Inkomstenplafonds voor de uitkering van de voor elke categorie van gemeente voorziene maximale aankoop- of bouwpremie: grote agglomeraties 138.300 fr. Overige gemeenten 125.800 fr. (toestand einde december 1969) zie het K.B. van 22 november 1968. De plafonds zijn te verhogen met 8.200 fr. per kind ten laste.

(111) K.B. van 22 november 1968, Inkomstenplafonds voor het bekomen van de minimale aankoop- of bouwpremie: grote agglomeraties 168.300 fr. Overige gemeenten: 155.800 fr.

(112) Opgericht bij wet van 11 oktober 1969. Gesticht onder de vorm van een naamloze vennootschap bij akte van 15 april 1920, bezit deze instelling een organieke zelfstandigheid ten overstaan van de uitvoerende macht.

De voordelige verhuring- of verkoopvoorwaarden bevestigen hoofdzakelijk op de diverse en belangrijke financiële staatsinkomsten en fiscale voordelen alsook op een rationele grondaankooppolitiek en een doorgedreven functionele en genormaliseerde bouwmethodiek. Op deze wijze komen de prijzen van de N.M.H. ver onder deze der privé-sector te liggen.

(113) Toestand op december 1969. Bij de verhuring wordt eveneens rekening gehouden met een reeks prioriteiten die slechts kunnen verleend worden indien een maximum-inkomen niet overtroffen wordt: thans 104.000 fr. voor de gewone gemeenten en 114.400 fr. voor de grote agglomeraties.

(114) idem als (113) zie de K.B. van 10-8-1967, 4-2-1968, 22-11-1968 en 7-7-1969.

(115) Zie voetnoot (111). Het maximum inkomstenplafond bedraagt 168.300 fr. voor de grote agglomeraties en 155.800 fr. voor de andere gemeenten; de aankooppremie varieert tussen de 32.500 fr. en de 10.000 fr. (toestand op december 1969).

Voor het in huur nemen van een sociale woning daarentegen geldt slechts per categorie van gemeenten één inkomensplafond dat samenvalt met het laagste grensbedrag betreffende de aankooppremie. Aldus valt het voor dat bepaalde personen wel in aanmerking komen voor de aankooppremie, doch niet voor het huren van een N.M.H. woning, terwijl dit laatste als voorwaarde tot aankoop van de woning vereist wordt ⁽¹¹⁶⁾.

Logischerwijze zou het systeem van de degressieve invloed der inkomsten ook op de verhuuringsvoorwaarden van de N.M.H. moeten toepassing vinden.

2° De in 1935 gestichte Nationale Maatschappij voor de Kleine Landeigendom en haar erkende maatschappijen hebben tot doel de gezinnen met bescheiden inkomsten die op het platteland verblijven, eigenaar te maken van een kleine landeigendom, of de betrokken woning te verbeteren of gezond te maken.

Zo wordt de mogelijkheid geboden ofwel goedkope kredieten voor het verbeteren, het bouwen of het aankopen van zulke woningen te bekomen, ofwel van de maatschappij rechtstreeks dergelijke woningen, opgericht in groepsverband, met uitgestelde betaling te kopen.

Ook hier worden voorwaarden betreffende het inkomen gesteld: enerzijds richt deze maatschappij zich uitsluitend tot personen met beperkte inkomens en anderzijds moeten deze personen aan de voorwaarden voor het bekomen van een bouw- of aankooppremie voldoen.

De baremas van toegelaten inkomsten stemmen overeen met deze van de N.M.H.

Eveneens mag op het gebied van het vermogen, de aanvrager noch zijn echtgenote een andere woning in volle eigendom of in vruchtgebruik bezitten.

IV. Leningen

32. Uiteraard is de lening een fundamenteel bestanddeel van de hogervernoemde verrichtingen. Doch het aangaan van leningen op de normale hypothecaire markt aan dikwijls zeer hoge rentevoeten, zou als gevolg hebben de gezinnen met bescheiden inkomsten van hun bouw- of aankoopprojecten te doen afzien.

Vandaar het ontstaan van verscheidene instellingen die onder bijzonder gunstige voorwaarden leningen verschaffen aan deze bevolkingsgroepen die op grond van hun inkomsten slechts over beperkte financieringsmogelijkheden beschikken.

De betere voorwaarden die deze instellingen kunnen verlenen ten opzichte van de normale hypotheekmarkt, steunen in de eerste plaats op een reeks maatregelen die de Staat in het voordeel van deze instellingen heeft tot stand gebracht. Om die reden wordt het toekennen van zulke « sociale leningen » aan zeer strenge toekenningsvoorwaarden, ondermeer op het stuk van de inkomsten en vermogens, onderworpen. Onder deze kredietmaatschappijen nemen naast enkele andere instellingen de hogervernoemde nationale maatschappij voor de kleine landeigendom, de door de A.S.L.K. erkende kredietvennootschappen en het woningfonds voor de Kroostrijke Gezinnen een belangrijke plaats in ⁽¹¹⁷⁾. De door deze maatschappijen verstrekte voordelen liggen over het algemeen

op het vlak van de goedkope rentevoeten en aflossingsmethodes en de bedragen van de leningen die met staatswaarborg tot 100% van de waarde van het te bouwen of te kopen eigendom kunnen gaan.

De toekenning van goedkope leningen wordt door bepaalde kredietinstellingen rechtstreeks afhankelijk gesteld van het niet overschrijden van een beperkt inkomstenplafond ⁽¹¹⁸⁾. Andere instellingen, zoals de A.S.L.K. en de door haar erkende kredietvennootschappen houden in principe hiermede geen rekening, doch wel met het vermogen van de aanvrager die geen andere woning in volle eigendom of in vruchtgebruik mag bezitten; onrechtstreeks zullen de inkomsten van de ontleners wel ter sprake komen door de inkomstenplafonds die door de wetgevingen op de bouw- en aankooppremies bepaald worden en waarop de « sociale ontleners » doorgaans een beroep moeten doen.

Waar bijgevolg het principe van de inkomensgrenzen bij het toekennen van sociale leningen volledig beantwoordt aan het door de wetgever en de kredietmaatschappijen beoogde doel, zou in elk geval moeten gestreefd worden naar uniforme grenzen voor de ganse sector van de woningbouw, de huisvesting en de leningen. De positieve wetgeving op dit gebied vormt immers een geheel waarbij de gedachte van hulp aan minder-begoeden die naar een hoger levensniveau streven, primeert.

Wegens de samenhang van deze regelingen zouden in ieder geval de inkomensgrenzen op dezelfde hoogte moeten gebracht worden: het gaat o.m. niet op dat bepaalde personen wel onder de inkomensgrenzen voor het aankopen van een woning van de N.M.H. vallen of de staatspremie voor het bouwen van hun woning kunnen genieten, doch niet in aanmerking komen voor de interessante leningsvoorwaarden van bijvoorbeeld het Woningfonds der Kroostrijke Huisgezinnen, wegens de daar geldende minder ruim gestelde inkomensgrenzen ⁽¹¹⁹⁾.

Ook zouden de voor de ganse sector vastgelegde inkomensgrenzen regelmatig dienen aangepast te worden aan de reële (en duizelingwekkende) stijging van de kosten in de bouwsector en van de aankooprijzen der onroerende goederen bestemd voor de bewoning ⁽¹²⁰⁾. Het systeem van « elastische » maxima-inkomens waaraan degressieve voordelen verbonden zijn, is een stap in de goede richting.

In elk geval zal de wetgever moeten opteren ofwel voor het treffen van maatregelen die de stijging van de prijzen in de bouw- en huisvestingssector tegenhouden of remmen, ofwel voor het realistisch aanpassen van de gestelde inkomensgrenzen en de eraan verbonden voordelen, zodat de mogelijkheden geboden door de sociale voorzorg op gebied van woningbouw en huisvesting tot ruime bevolkingsgroepen open blijven.

Hoofdstuk III

Besluiten.

I. De invloed van de inkomsten en het vermogen naar de finaliteit der onderzochte stelsels en regelingen.

33. De invloed van de inkomsten en vermogens op de toekenning van sociale voordelen berust in belangrijke

(116) Deze personen komen echter wel in aanmerking voor de aankoop volgens de formule van de « Belofte tot aankoop » waarbij kandidaat-kopers zich inschakelen in de door de N.M.H. geplande bouwprojecten op langere termijn. Zulke woningen zijn uitsluitend bestemd voor de verkoop.

(117) Onder de andere instellingen vernoemen we eveneens de landbouwkantoren bij de A.S.L.K., het Centraal bureau voor Hypothecair krediet, de Nationale Kas voor bediendenpensioenen, de B.A.C. Centrale Depositokas, de Centrale Kas voor Landbouwkrediet van de Belgische Boerenbond e.a.

(118) Ondermeer de Nationale Maatschappij voor de Kleine Landeigendom: zelfde inkomstenplafonds als voor de toekenning van bouw- of aankooppremies (zie hoger).

Het Woningfonds van de Bond der Kroostrijke Huisgezinnen: 112.500 fr. voor de grote agglomeraties; 103.512 fr. voor de andere gemeenten, te vermeerderen met 7.717 fr. per kind ten laste. (K.B. van 4-2-1968, art. 4).

(119) Vgl. voetnoot (110), (111) en (118).

(120) De stijging van de prijzen blijft nochtans binnen redelijke perken in de verkoop van woningen of gronden door openbare instellingen zoals de N.M.H. en de N.M. Kleine landeigendommen of door gemeenten en C.O.O.'s.

mate op het onderzoek naar de finaliteit van de verschillende stelsels en regelingen. In dit opzicht dient een onderscheid gemaakt tussen de sociale zekerheid, de residuaire stelsels en de sociale voorzorg.

— Onder Sociale Zekerheid wordt verstaan het geheel van instellingen en regelingen ten behoeve van degenen die hoofdzakelijk uit arbeid hun inkomsten putten of hebben geput, ten einde deze zoveel mogelijk tegen de kwade gevolgen of lasten van bepaalde levensomstandigheden te vrijwaren. Sociale zekerheid streeft niet enkel naar het uitschakelen van de behoefteigheid doch eveneens naar het optrekken van het levensniveau der onderworpenen en in zekere mate naar een inkomenshervreiding. In de Sociale Zekerheid vervullen de inkomsten in de eerste plaats de rol van een technische berekeningsbasis nodig voor het vaststellen van de bijdrageplicht en in bepaalde gevallen voor het berekenen van de prestaties: in deze conceptie is het sociaal zekerheidsrecht nog overwegend verbonden zowel aan periodes van beroepsarbeid als aan het arbeidsinkomen.

— In de residuaire stelsels die eerder onder het begrip « sociale bijstand » vallen, wordt behoefteigheid in zijn werkelijke betekenis bestreden door het verlenen van hulp om in het levensonderhoud te voorzien ⁽¹²¹⁾. De invloed van de inkomsten en vermogens doet zich hier ten volle als een noodzakelijk schiffingsmiddel gelden teneinde bovenmatige en onbillijke uitkeringen en tegemoetkomingen te vermijden.

— De regelingen welke voorkomen in de sociale voorzorg hebben als finaliteit bepaalde bevolkingsgroepen, die niet noodzakelijk behoeftig zijn, de mogelijkheid te geven betere levensomstandigheden te verwezenlijken deels door persoonlijke inspanning, deels door staatshulp.

Naar gelang de finaliteit van het stelsel zullen de inkomsten en vermogens zich op de ene of de andere manier laten gelden. In de sociale zekerheid staat de aansluiting met de arbeidsgemeenschap nog zeer centraal zodat het arbeidsinkomen een belangrijke invloed zal uitoefenen; de manier waarop deze invloed zich laat gelden, zal volgens de verschillende sectoren door zowel historische, politieke, financiële en economische motieven bepaald worden.

In de residuaire stelsels die samen met de openbare onderstand uitsluitend gericht zijn op rechtstreekse tegemoetkomingen of ondersteuning aan behoeftigen, zullen het inkomen en het vermogen noodzakelijk doorslaggevend zijn in het al dan niet toekennen van het voordeel.

De finaliteit van deze stelsels strekt er immers toe personen met onvoldoende of geen inkomens een levensminimum te verstrekken die het mogelijk maakt aan essentiële levensbehoeften het hoofd te bieden.

In de regelingen van de sociale voorzorg zal het inkomen en het vermogen ook een overwegende invloed uitoefenen vermits deze regelingen aan personen die niet noodzakelijk behoeftig zijn, de kans geven een bepaald doel dat past in het kader van het algemeen welzijn te bereiken: deze hulp is de aanvulling van een inkomens en een vermogenstoestand die normaal ontoereikend zijn voor het bereiken van het nagestreefde doel. In de regel waarborgen de meeste stelsels van de sociale zekerheid een aanvaardbaar socio-vitaal minimum inkomen ⁽¹²²⁾; sedert 1969 bestaat de principiële mogelijkheid tot uitbreiding van de sociale zekerheid tot de ganse actieve bevolking door de toepassing van de sociale zekerheid op alle door arbeidsovereenkomsten gebonden werknemers, alsook op al diegenen die zonder door een arbeidsovereenkomst te zijn gebonden, tegen loon arbeidsprestaties onder het gezag van een ander persoon verrichten evenals

op personen die arbeiden in gelijkaardige voorwaarden als deze welke in een arbeidsovereenkomst voorkomen. Dit betekent de inschakeling van marginale groepen van de actieve bevolking die tot nu toe niet in de stelsels van de sociale zekerheid konden ingeschakeld worden.

Deze uitbreiding van de sociale zekerheid blijft nochtans berusten op het principe van de « staats-verzekering » waar de bescherming verbonden blijft aan bijdragen die op het (begrensd of onbegrensd) loon berekend worden en op periodes van beroepsarbeid.

Het ganse systeem blijft in belangrijke mate economisch opgevat (« U cotiseert, wij betalen bij het zich voordoen van bepaalde risico's »). In zulk systeem blijft de invloed der inkomsten zeer technisch waarbij, op grond van economische en sociale toestanden van het ogenblik, gemiddelden worden bepaald die nodig zijn voor het vaststellen van de bijdrageplicht en de uitkeringen: het handhaven van verschillende loongrenzen op dit gebied is op zichzelf voldoende sprekend voor de optiek waarin het thans geldend stelsel van de sociale zekerheid zich nog steeds plaatst en waardoor het zich eveneens van de stelsels der E.E.G. landen onderscheidt. « Door de tussenkomst van de regelingen moedwillig op peil van een *arbitrair levensniveau* te handhaven, eist de wetgever van de werknemer dat hij uit zichzelf voorzorgsmaatregelen treft, zodanig dat hij bij stopzetting van de arbeid wegens ouderdom, ziekte of werkloosheid, het verschil tussen het laatst ontvangen loon en het pensioen, de uitkering wegens arbeidsongeschiktheid of de werkloosheidsuitkering, enigszins kan opvangen » ⁽¹²³⁾.

De tendenzen tot veralgemening van de sociale zekerheid blijven steunen op het principe van de beperking tot bepaalde loonniveaus. Omgekeerd roept dit de vraag op of de sociale zekerheid nog vereist is bij het bereiken van een zeker loonniveau, vermits de sociale zekerheid hoofdzakelijk moet toelaten het hoofd te bieden aan minimum behoeften en noden.

In Frankrijk bestaat de tendens personen met bepaalde (hoge) inkomens uit te sluiten ⁽¹²⁴⁾. Doch het bereiken van een bepaald loonniveau op een gegeven ogenblik van het bestaan van een persoon, sluit niet uit dat wegens de wisselvalligheden van het leven, dit inkomen door bepaalde omstandigheden in belangrijke mate kan verminderen of zelfs geheel wegvallen. Op grond van deze overwegingen blijft het opnemen van deze personen in de algemene sociale zekerheidsregeling in elk geval gewenst. In betrekkelijk homogene groepen (zoals deze der loontrekkenden) zal dit probleem zich ten andere minder scherp stellen. In zeer heterogene groepen (zoals bv. de zelfstandigen) komt het voor dat de verstrekte uitkeringen in bepaalde gevallen ontoereikend zullen zijn terwijl anderzijds dezelfde uitkeringen in andere gevallen bovenmatig zullen blijken. Voor kleine zelfstandigen zal bijvoorbeeld de uitkering voorzien door de pensioenregeling grotendeels ontoereikend zijn, terwijl ze anderzijds aan geen reële behoefte beantwoordt bij het merendeel der vrije beroepen met een volledige loopbaan; doch anderzijds zal ook voor deze categorie van personen de uitkering ontoereikend zijn in geval van vroegtijdig overlijden, langdurige arbeidsongeschiktheid enz.

In elk geval dient het algemeen principe van de opnemings, welke ook het inkomen moge wezen, behouden te blijven.

(123) L. Duchatelet in: *Evolutie en strekking van de sociale zekerheid*; Belgisch Tijdschrift voor Sociale Zekerheid, juni-juli 1965, blz. 824.

(124) Verklaring van professor Lyon-Caen op het colloquium van het Europees Instituut voor Sociale Zekerheid, Den Haag 21-23 november 1969.

(121) Zie hoger Lenaerts op cit. nr. 57.

(122) J.L. Dehaene o.c. in *Cepess documenten* blz. 61.

II. Evolutie naar Volksverzekeringen ?

34. De vraag of de bescherming van de economisch zwakkere groepen volgens het thans geldend systeem van de sociale zekerheid niet eerder naar «volksverzekeringen» zou moeten evolueren, zoals deze in Nederland reeds ingang vonden ⁽¹²⁵⁾, vergt een genuanceerd antwoord.

In de volksverzekering is de bescherming gericht op de loutere eventualiteit, los van elke arbeids- of loonrelatie; het volstaat te behoren tot de nationale gemeenschap om te kunnen genieten van de sociale zekerheid: volksverzekeringen zijn bijgevolg sociale verzekeringswetten waarvan de werkingsfeer zich niet beperkt tot werknemers en enkele daarmee gelijkgestelde groepen van de actieve bevolking; ze richten zich integendeel tot de ganse bevolking van een land, die bijgevolg allen recht hebben op de sociale prestatie. In een systeem van volksverzekering wordt de nadruk gelegd op de nationale solidariteit, in tegenstelling met de systemen die berusten op groepssolidariteit. Bij volksverzekeringen wordt de bijdrageplicht weliswaar uitgedrukt in een percentage van het loon doch de uitkeringen zijn voor alle burgers dezelfde en bijgevolg uniform. Deze uitkeringen steunen op hetgeen als een «sociaal-minimum» op een bepaald gebied van de sociale verzekering mag doorgaan; dit sluit niet uit dat de verzekerden aanvullende voorzieningen kunnen aangaan die in relatie staan met hun eigen inkomens. In grote lijnen kunnen volksverzekeringen doorgaan als sociale verzekeringen met algemene minimumvoorzieningen uitgekeerd aan allen die in het land verblijven. In dit systeem zijn de middelbare inkomens bijgevolg relatief het zwaarst belast terwijl de lagere inkomens bijzonder bevoordeeld zijn ⁽¹²⁶⁾.

Het invoeren van zulke volksverzekeringen in ons sociaal zekerheidssysteem stuit nochtans op zware moeilijkheden:

1° Vooreerst lokt het ongetwijfeld een grondige storing in de bestaande stelsels uit. Dit bleek ondermeer uit een onderzoek naar de mogelijkheden om in ons land een bodempensioen tot stand te brengen. Uit het verslag van de daartoe opgerichte commissie blijkt dat de instelling van zulk een pensioen de reeds sterk gestructureerde stelsels grondig zou verstoren en dat het een totale ommekeer in het financieringsstelsel zou teweeg brengen alsook ernstige verschuivingen in de lastenverdeling. De commissie meende dan ook op formele wijze te mogen besluiten dat «het stelsel van het basispensioen geen geschikt heilmiddel is» ⁽¹²⁷⁾.

2° Het invoeren van een eenheidsstelsel zou eveneens moeilijk te verwezenlijken zijn voor stelsels die op een verschillende juridische grondslag rusten; dit is bijvoorbeeld het geval bij de uitkeringen wegens arbeidsongeschiktheid berustend op de Z.I.V. regeling en de schadeloosstelling van beroepsrisico's in de arbeidsongevallen en de beroepsziektewetten ⁽¹²⁸⁾.

3° Ook dient rekening gehouden met de vaststelling dat het doorgedreven particularisme van de stelsels in de eerste plaats zijn oorsprong vindt in de eisen en wensen van elke betrokken sociologische groep zelf: het streven van deze groepen naar eigen stelsels doet bijgevolg de voorstanders van volksverzekeringen op ingewikkelde

sociologische en psychologische weerstanden stuiten.

De wetgever zelf, ook al stelt hij het principe van de uitbreiding van de sociale zekerheid, onderhoudt het systeem van particuliere regimes voor de verschillende categorieën van gerechtigden ⁽¹²⁹⁾.

4° Om redenen die voor de hand liggen en vooral op financiële motieven steunen, zal de volksverzekering slechts aan minimale behoeften kunnen voldoen.

Terecht werd beweerd dat de uitkeringen krachtens volksverzekeringen «voor de droge boterham moesten zorgen, terwijl uit hoofde van andere voorzieningen voor de boter en het beleg gezorgd moest worden» ⁽¹³⁰⁾.

In gedifferentieerde sociale zekerheidsstelsels zoals de onze waar de heffingen en uitkeringen proportioneel, progressief of degressief zijn en waar vooral gestreefd wordt naar het behoud van hetzelfde levensniveau als datgene dat door de eigen activiteit van de betrokkene bereikt werd, zou het overschakelen naar minimale bodemuutkeringen zonder twijfel op grote moeilijkheden stuiten.

Het invoeren van volksverzekeringen in ons land zou ongetwijfeld ingewikkelde problemen stellen zodat terecht mag gevreesd worden dat het realiseren van zulk een systeem slechts op lange termijn kan overwogen worden.

Het verder uitwerken van residuair stelsels heeft dan ook het voordeel een onmiddellijk antwoord te geven op het probleem van de «vergeten groepen» die omwille van de hoger aangehaalde redenen ⁽¹³¹⁾ niet ten volle van de voordelen der sociale zekerheid kunnen genieten. Ook op dit gebied blijft de openbare onderstand ten volle haar taak vervullen, alhoewel de vraag kan gesteld worden of dit niet op andere grondslagen dient te geschieden ⁽¹³²⁾.

Het invoeren van volksverzekeringen in ons sociaal zekerheidsrecht zou alleszins het probleem van de invloed van de inkomens en vermogens bij het toekennen van sociale voordelen in een ander daglicht stellen. De doelmatigheid van volksverzekeringen staat immers in nauw verband met het vaststellen van zo eenvoudig mogelijke grondslagen zowel voor de bijdrageplicht als voor de uitkering: over het algemeen wordt in Nederland «de premie» geheven op dezelfde grondslag als deze weerhouden voor de inkomensbelasting doch beperkt tot een bepaald maximum inkomen. Deze premie wordt door de belastingdienst tegelijk met de loon- en inkomstenbelasting geïnd.

Ook op gebied van de uitvoering wordt het probleem van de invloed van de inkomsten en vermogens zeer eenvoudig vermits de uitkeringen uniform zijn en door allen, zonder onderscheid, opeisbaar.

Op dit gebied valt hier te lande zowel bij de sociale zekerheid als bij de sociale bijstand en voorzorg het gebrek aan eenvoud en klaarheid op.

(129) Zie bijv. de wet van 3 juli 1967 op de arbeidsongevalen-regeling ten behoeve van het overheidspersoneel. Het K.B. van 30 juli 1964 houdende de voorwaarden waaronder de toepassing van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van de Z.I.V. tot de zelfstandigen wordt verruimd.

Het K.B. van 18 april 1967 tot verruiming van de toepassingssfeer van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging tot de minder-validen.

Het K.B. van 22 maart 1965 die gelijkaardige verruiming voorziet voor het personeel van de openbare sector.

Zie eveneens soortgelijke verruiming voorzien door verschillende K.B. van 28 juni 1969 voor de dienstboden, voor bepaalde leden van de geestelijkheid en de kloostergemeenschappen alsook voor de andere leden van deze gemeenschappen, voor de studenten van het hoger onderwijs, voor de nog niet beschermde personen.

(130) Dr. G.M.J. Veldkamp, Tijdschrift voor Sociale Zekerheid op. cit. blz. 385.

(131) Zie hoger, nr. 20.

(132) Uit het onderzoek van de heer Schoetter blijkt dat 70% van de personen die beroep doen op de C.O.O., onderworpen zijn aan de sociale zekerheid doch geen voldoende bestaanszekerheid krijgen om zeer diverse redenen: zie Schoetter in gecit. artikel Tijdschrift voor Sociale Zekerheid, 1966 nr. 5, blz. 525 - Zie ook hoger nr. 28.

(125) De algemene ouderdomswet, de algemene weduwen en wezenwet, de algemene kinderbijslagwet, de wet op de Arbeidsongeschiktheidsverzekering, de Algemene Wet bijzondere ziektekosten.

(126) Dr. G.M.J. Veldkamp «De toereikendheid en de doelmatigheid van de sociale zekerheid», Nederlands rapport, Colloquium Den Haag 21-23 november 1969, blz. 9.

(127) Studiecommissie inzake rust- en overlevingspensioenen: eerste verslag: invoering van een stelsel van een basispensioen in België, verslaggever Basyn in: Tijdschrift voor sociale zekerheid, 1968, nr. 8, blz. 1138 en 1139.

(128) Zie W. Beirnaert, Cepessdokumenten op. cit. blz. 18.

III. Kritiek op de positieve wetgeving

35. Dit blijkt duidelijk uit het onderzoek gewijd aan de positieve wetgeving.

1° Op terminologisch gebied: de verschillende stelsels en regelingen met betrekking tot de staat van behoefte en de bestaansmiddelen gebruiken geen uniforme terminologie ter aanduiding van de economische toestand waarin de betrokkene moet verkeren om de voorziene prestatie te ontvangen.

In dit opzicht zou een duidelijk onderscheid tussen « staat van behoefte » en « bescheiden inkomsten » moeten gemaakt worden.

Het ene geval kenmerkt zich door een toestand waar het voor het voldoen aan essentiële levensbehoeften vereiste minimuminkomen bedreigd wordt; het ander geval impliceert niet noodzakelijk een vitale staat van behoefte doch voorziet in een toestand waar voordelen van sociale aard dienen te worden verleend aan personen die bepaalde maatschappelijk hoogstaande doeleinden die verder reiken dan het socio-vitaal minimum, wensen te bereiken doch wier inkomsten niet voldoende zijn om dit zonder hulp te bereiken.

2° Ook de vraag of de verschillende regelingen steunen op begrippen met dezelfde inhoud qua staat van behoefte, minimum inkomen, bescheiden inkomsten e.a. moet doorgaans ontkennend beantwoord worden.

Het onderzoek van de positieve wetgeving laat toe te spreken van « zoveel stelsels, zoveel begrippen ». Waar ligt juist de grens van de staat van behoefte, van de bescheiden inkomsten?

De onderzochte regelingen bepalen deze grens op zeer verschillende bedragen, schalen of bestaansmiddelen; in bepaalde gevallen wordt zelfs geen enkel concreet criterium weerhouden ⁽¹³³⁾. Op grond van deze wisselvallig

(133) Gevallen waar geen concreet criterium wordt vermeld:

- gehele of gedeeltelijke vrijstelling van de sociale bijdragen die door de zelfstandigen zijn verschuldigd: de commissie voor vrijstelling beslist souverain of vrijstelling mag verleend worden (art. 17 van het K.B. nr. 38 van 27 juli 1967 - statuut der zelfstandigen).

- openbare onderstand: C.O.O. beslist souverain.

- het gelijkgeschakelen van een werknemer met « arbeidster gezinshoofd » wier echtgenoot 60% arbeidsongeschikt is sedert meer dan 3 maanden en zonder bestaansmiddelen (geen nadere precisering) M.B. van 4 juni 1964 artt. 81 en 82.

Gevallen waar de bedragen der bestaansmiddelen zeer verschillend zijn:

- wetg. pensioen der zelfstandigen: 14.000-21.000 fr.

- kinderbijslag ten behoeve van jongere broers en zusters (88.000 - 92.000 fr.).

- aanvullende vergoedingen in de arbeidsongevallenwet (41.038 fr.)

- kosteloze tussenkomst in de geneeskundige verzorging W.I.G.W. (73.500 - 91.875 fr.).

- gewaarborgd inkomen voor bejaarden (9.000 en 6.000 fr.).
- beurzen voor universitair of secundair onderwijs (van 81.000 fr. tot 263.250 fr. - 5 kinderen).

- woningbouw en huisvesting (zie voetnoten 110 en 111), alsook 113 tot 115).

vastgestelde grenzen, worden de uitkeringen of tegemoetkomingen ook niet op gelijke wijze verleend. Nu eens maken deze grenzen zogenaamde vrijgestelde inkomsten uit wiens overschrijding een vermindering van het voordeel uitlokken ⁽¹³⁴⁾. In andere gevallen mogen de door de regeling bepaalde plafonds geenszins overtroffen worden op gevaar af het voordeel volledig te verliezen ⁽¹³⁵⁾.

Uit het onderzoek van de verschillende stelsels en regelingen blijkt ook dat de appreciatie van de inkomsten en vermogens op verschillende criteria steunt; ook de buiten rekening gestelde inkomsten alsook de regels die het samengaan van bepaalde inkomsten en voordelen vaststellen zijn niet steeds gelijk en schommelen tussen zeer ruime en beperkte opvattingen.

Ook binnen eenzelfde regime worden bepaalde verschillen gemaakt die niet steeds met de billijkheid of de positieve wetgeving overeenstemmen ⁽¹³⁶⁾.

Het onderzoek van de positieve wetgeving doet in elk geval besluiten dat de betekenis, de appreciatie en de berekeningswijze van begrippen als staat van behoefte en bescheiden inkomsten in de verschillende stelsels en regelingen op een zeer disparate wijze geschiedt.

De behoefte aan een homogene inhoud van deze begrippen dringt zich op, inhoud welke slechts mag bepaald worden aan de hand van criteria die op strikt wetenschappelijke manier worden vastgesteld: dit sluit geenszins de mogelijkheid uit deze criteria op grond van objectieve toestanden zoals ouderdom, familielast, ligging van de woonplaats e.a. te nuanceren.

Dit zou in elk geval een stap vooruit betekenen waarna de vraag verder kan gesteld worden of de invloed van de inkomsten en vermogens op het toekennen van sociale voordelen niet eerder zou moeten evolueren in de richting van algemene sociale zekerheidsstelsels (zoals de volksverzekeringen) in plaats van de uitbreiding van particuliere en zeer uiteenlopende regelingen.

(134) Ondermeer het geval in het pensioen der zelfstandigen; de tegemoetkomingen aan minder-validen, het gewaarborgd inkomen der bejaarden.

(135) Ondermeer: de kosteloze geneeskundige verzorging der W.I.G.W.; de kinderbijslag ten behoeve van jongere broers en zusters; de aanvullende vergoedingen in de arbeidsongevallenwetgeving.

(136) Bijv. in de wetgeving op de minder-validen: het onderscheid tussen werkende en niet werkende minder-validen waarbij de eersten ten opzichte van de berekening der bestaansmiddelen een voordeliger regime genieten: de oprichting van het Rijksfonds voor sociale reclassering der minder-validen maakt dit onderscheid minder noodzakelijk.

Ook wordt een onderscheid tussen mannen en vrouwen in de berekening van de staat van behoefte gemaakt: dit is in tegenstrijd met de tendens der discriminaties tussen mannen en vrouwen uit te schakelen (zie ondermeer art. 119 Verdrag van Rome en art. 14 van het K.B. van 14 oktober 1967 (nr. 40) op de vrouwenarbeid - dit wat de bezoldiging betreft.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE.

2e Kamer. — 5 januari 1970.

Voorzitter: M. de Waersegger.
Raadsheer-verslaggever: M. Ligot.
Advocaat-generaal: M. Colard.

1. Grondrechten. — Persoonlijke vrijheid. — Wegverkeer.
— Valhelm. — Beveiliging van de burgers.
2. Verkeer. — Valhelm. — Vereiste vaststellingen.

1. De door de grondwet gewaarborgde vrijheden zijn niet onverenigbaar met de bevoegdheid van de Koning om binnen de bij de wet bepaalde grenzen de nodige maatregelen ter beveiliging van de burgers te nemen.

De Koning stelt, luidens art. 1 van de wet van 1 augustus 1899, de algemene reglementen betreffende de politie over het wegverkeer vast, en volgens de parlementaire geschiedenis van die wet moet de verkeerspolitie een dubbel voorwerp hebben: het in stand houden van de wegen en de verkeersveiligheid. Het verkeersreglement van 14 maart 1968 is genomen ter uitvoering van de wet

van 1 augustus 1899 en dit reglement, inzonderheid art. 86 bis (betreffende de valhem) is in overeenstemming met de wet en met de doeleinden ervan.

2. Art. 86 bis van het verkeersreglement (1968) wordt geschonden door de beslissing die een weggebruiker veroordeelt omdat hij als bestuurder van een motorfiets op de openbare weg geen valhelm heeft gedragen, als zij niet vaststelt dat hij houder is ofwel van een identiteitskaart, ofwel van een als zodanig geldig bewijs, afgeleverd in België.

de Witte.

Gelet op het bestreden vonnis, op 15 maart 1969 gewezen door de Correctionele Rechtbank te Charleroi, rechtdoende in hoger beroep;

Over het middel hieruit afgeleid dat het vonnis eiser tot geldboete veroordeelt om op de openbare weg een motorfiets te hebben bestuurd zonder een valhelm te dragen,

terwijl de correctionele rechtbank artikel 86bis van het koninklijk besluit van 14 maart 1968, houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer, dat het dragen van een valhelm verplicht stelt voor de motorfietssers, had moeten weigeren toe te passen, omdat dit artikel afbreuk doet aan de persoonlijke vrijheid en niet in overeenstemming is met de Grondwet (telastlegging A);

Overwegende dat de door de Grondwet gewaarborgde vrijheden niet onverenigbaar zijn met de bevoegdheid van de Koning om binnen de bij de wet bepaalde grenzen de nodige maatregelen ter beveiliging van de burgers te nemen;

Overwegende dat, luidens artikel 1 van de wet van 1 augustus 1891, gewijzigd bij artikel 1 van de wet van 15 april 1964, de Koning de algemene reglementen vaststelt betreffende de politie over het wegverkeer;

Dat volgens de parlementaire voorbereiding van de wet van 1 augustus 1899 de « vervoerpolitie een dubbel voorwerp moet hebben; het in standhouden van de wegen en de verkeersveiligheid »;

Overwegende dat het koninklijk besluit van 14 maart 1968, houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer, genomen is ter uitvoering van de wet van 1 augustus 1899; dat dit besluit, en inzonderheid artikel 86 bis, in overeenstemming is met de tekst van de wet en met de doeleinden die zij vervolgt;

Dat het middel naar recht faalt;

Over het middel, ambtshalve afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet en 86 bis van het koninklijk besluit van 14 maart 1968, houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer,

doordat de correctionele rechtbank, bij bevestiging van het beroepen vonnis, eiser tot geldboete veroordeelt om als bestuurder van een motorfiets op de openbare weg geen valhelm te hebben gedragen, terwijl zij niet vaststelt dat eiser houder is ofwel van een identiteitskaart, ofwel van een als dusdanig geldig bewijs, afgeleverd in België (telastlegging A);

Overwegende dat noch het bestreden vonnis noch het daardoor bevestigde vonnis vaststellen dat eiser houder is ofwel van een identiteitskaart, ofwel van een als zodanig geldend bewijs, in België afgeleverd;

Dat het vonnis derhalve niet alle bestanddelen vaststelt van het misdrijf, voorwerp van de telastlegging A die het bewezen verklaart, zodat het niet regelmatig met redenen is omkleed;

En overwegende voor het overige dat de substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen

werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden vonnis, in zover het uitspraak doet over de telastlegging A en over de kosten;

Verwerpt de voorziening voor het overige;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt eiser in de kosten;

Laat de overige kosten ten laste van de Staat;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar de Correctionele Rechtbank te Bergen, zitting houdende in hoger beroep.

HOF VAN CASSATIE.

2e Kamer. — 5 januari 1970.

Voorzitter: M. de Waersegger.

Raadsheer-verslaggever: M. Capelle.

Advocaat-generaal: M. Colard.

Verkeer. — Weigering van ademtest. — Begrip.

Het uitstel van de ademtest van een half uur dat de in art. 1, a van de wet van 11 juli 1967 bedoelde personen kunnen bekomen, hangt af van de wil van de weggebruiker. Als de weigering om zich aan de ademtest te onderwerpen eenmaal is uitgesproken, is het misdrijf voltooid. Geen wettelijke tekst legt aan de gezagsdragers op bij de weggebruiker opnieuw aan te dringen om zich aan de test te onderwerpen, zelfs indien hij ter plaatse is gebleven gedurende twee uur overeenkomstig art. 4 bis § 3 van de wet van 1 augustus 1899, zoals het vervangen is bij art. 1, f van de wet van 11 juli 1967.

Hecq.

Gelet op het bestreden vonnis, op 17 april 1969 gewezen door de Correctionele Rechtbank te Charleroi, rechtdoende in hoger beroep;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van artikel 97 van de Grondwet,

doordat het vonnis enkel vaststelt dat de telastleggingen A, B en C bewezen zijn gebleven,

terwijl, eerste onderdeel, eiser bij conclusie deed gelden dat de strafwet te streng was toegepast voor deze telastleggingen en dat de overweging in het vonnis « dat de strafwet op juiste wijze is toegepast op de beklaagde » deel uitmaakt van een alinea dat enkel betrekking heeft op de telastlegging D, zonder een andere regel te beginnen wat er wel op wijst dat deze volzin enkel slaat op de telastlegging D, zodat de rechtbank haar beslissing niet of althans op dubbelzinnige wijze met redenen heeft omkleed;

tweede onderdeel, de rechtbank niet antwoordt op eisers conclusie waarin werd gesteld « dat het niet zonder belang is eraan te herinneren dat de eerste rechter geregeld een veel lagere straf oplegt aan een automobilist die de voorrang van rechts niet heeft in acht genomen », daar de volzin « de strafwet is op juiste wijze toegepast op de beklaagde » geen passend antwoord is;

Wat het eerste onderdeel betreft:

Overwegende dat tegen eisers bewering die in het middel is overgenomen, het vonnis tegenwerpt, zonder dat uit zijn stellingen kan worden afgeleid dat dit antwoord enkel slaat op de beteugeling van de telastlegging B, « dat de strafwet op juiste wijze is toegepast op de beklaagde »;

Dat het vonnis aldus passend antwoordt op eisers ver-

weer betreffende een punt dat de feitenrechter op onaantastbare wijze beoordeelt, zodat het middel feitelijke grondslag mist;

Wat het tweede onderdeel betreft:

Overwegende dat de rechter niet verplicht is speciaal te antwoorden op een argument dat, als zodanig, geen eis, geen verweer of geen exceptie is;

Dat zulks hier het geval is en het tweede onderdeel van het middel derhalve niet kan worden aangenomen;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van artikel 1, f, van de wet van 11 juli 1967, hetwelk artikel 4 bis van de wet van 1 augustus 1899 vervangt,

doordat het vonnis door een verkeerde en beperkende uitlegging van deze wetsbepaling, eiser veroordeelt op grond dat hij niet gevraagd heeft om de ademtest uit te stellen, maar eenvoudig geweigerd heeft zich eraan te onderwerpen,

terwijl eiser op verzoek van de politie twee uur ter plaatse gebleven is, zijn weigering geschied is vóór deze tijdruimte en deze weigering niet kan worden geacht definitief te zijn geweest, indien de vraag om zich aan de ademtest te onderwerpen niet herhaald is noch gedurende de wettelijke duur van het ter plaatse blijven, een half uur, noch bij het verstrijken van een vrijwillig ter plaatse blijven van twee uur;

Overwegende dat de wetsbepaling waarvan het middel de schending aanvoert bepaalt dat «de in 1, 2 en 3 van het vorige lid bedoelde personen bekomen op hun verzoek een uitstel van de ademtest van een half uur»;

Dat aldus het uitstel slechts afhangt van de wil van de weggebruiker en dat als de weigering om zich aan de ademtest te onderwerpen eenmaal is uitgesproken, het misdrijf dat strafbaar wordt gesteld bij artikel 2-3 van de wet van 1 augustus 1899 zoals het is vervangen bij artikel 1, a, van de wet van 11 juli 1967, voltooid is;

Dat geen enkele wettelijke tekst aan de gezagsdragers oplegt bij de weggebruiker opnieuw aan te dringen om zich aan de test te onderwerpen, zelfs indien deze ter plaatse is gebleven gedurende twee uur overeenkomstig artikel 4 bis, paragraaf 3, van de wet van 1 augustus 1899, zoals het is vervangen bij artikel 1, f, van de wet van 11 juli 1967, zodat het vonnis de wet juist toepast als het, wegens de weigering van eiser, beslist dat de telastlegging D tegen hem bewezen is;

Dat derhalve het tweede middel naar recht faalt;

En overwegende dat de substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven vormen in acht genomen zijn en dat de beslissing overeenkomstig de wet is;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt eiser in de kosten.

NOOT. — Zie in de gecoördineerde wet betreffende de politie over het wegverkeer: art. 34, 3° (weigering de ademtest te laten verrichten), art. 59 § 1 (ademtest) en art. 60 § 2 (stuurverbod gedurende twee uren).

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN.

Eerste bis kamer. — 17 februari 1970.

Voorzitter: Mevr. Deloof.

Rechters: Mevr. De Mol-Sans en M. Kiebooms.

Advocaten: Mrs. F. Erdman en A. Goossens.

Gerechtelijk Wetboek. — Termijnen van hoger beroep.

Artikel 57 bepaalt uitdrukkelijk dat de termijn voor het aantekenen van hoger beroep begint te lopen vanaf de afgifte van het afschrift aan het politiecommissariaat zoals bepaald in artikel 37 Gerechtelijk Wetboek.

T. t/ B.

Overwegende dat gedaagde in hoger beroep de niet ontvankelijkheid van het hoger beroep opwerpt wegens laattijdigheid;

Overwegende dat het vaststaat dat het vonnis waartegen hoger beroep, betekend werd op 8 augustus 1969 en dat het hoger beroep door verzoekschrift aangetekend werd op 23 september 1969; dat het dus in principe laattijdig is op grond van art. 1051 en 57 van het Gerechtelijk Wetboek;

Dat zelfs indien de termijn verlengd werd krachtens art. 50 lid 2 G. W., hij nog verstreken was op 23 september;

Overwegende dat het exploit van betekening vermeldt dat, in de onmogelijkheid om over te gaan tot de betekening aan persoon of aan woonplaats, de deurwaarder overging tot de betekening aan de Politiekommisaris zoals voorzien door art. 37 G.W.;

Dat art. 57 G.W. uitdrukkelijk bepaalt dat de termijn voor het aantekenen van hoger beroep begint te lopen vanaf de afgifte van het afschrift aan het Politiekommisariaat zoals bepaald in art. 37 G.W.;

Dat de wetgever dus gewild heeft dat de termijn zou beginnen te lopen vanaf deze betekening, eventueel aan het Politiekommisariaat en niet vanaf de effectieve kennisgeving van de betekening door gedaagde in hoger beroep;

Dat art. 37 G. W. nog eist dat de gerechtsdeurwaarder een bericht zou laten aan de geadresseerde om hem te laten weten waar hij het exploit van betekening mag gaan afhalen; dat in casu het origineel van het exploit melding maakt van het vervullen van deze formaliteit;

Dat art. 38 G. W. ook de autoriteiten die de betekening ontvingen, verplicht de nodige opzoekingen te doen om zo gauw mogelijk het stuk aan de belanghebbende te kunnen overmaken; dat zij ook de instrumenterende gerechtsdeurwaarder moeten verwittigen van de datum van effectieve kennisname;

Dat eiser in hoger beroep laat opmerken dat een circulaire van de Minister van Justitie van 13 februari 1968 deze verplichtingen herhaalt;

Overwegende dat al deze bijkomende verplichtingen echter niet beletten dat de termijn begint te lopen vanaf de betekening en niet vanaf de kennisgeving;

Dat eiser beweert slechts kennis genomen te hebben van de betekening, na het aantekenen van het hoger beroep; dat volgens haar de gemeentelijke overheden niet veel hebben gedaan om het afschrift aan de geadresseerde te doen toekomen en eenvoudig gewacht hebben totdat zij het kwam afhalen;

Overwegende dat blijkt uit een schrijven van gerechtsdeurwaarder Luyten van 13 november 1969 dat de Mobiele Brigade van de Oudaen waar hij de betekening deed, hem antwoordde dat eiseres geweigerd heeft het stuk te komen afhalen niettegenstaande zij herhaaldelijk verzocht werd dit te doen door de kwartieragent;

Overwegende dat eiseres de overmacht inroept doch dat zij geen enkel element van overmacht preciseerd d.i. omstandigheden waaruit zou blijken dat zij in de onmogelijkheid was kennis te nemen van het exploit van betekening vóór het verloop van de termijn van hoger beroep;

Dat het feit dat zij door haar eigen nalatigheid geen kennis nam van de betekening, natuurlijk nooit als overmacht kan beschouwd worden;

Dat eiseres bijv. niet eens aanduidt dat zij afwezig was tot na het verstrijken van de termijn van hoger beroep, en

geen kennis kon nemen van het bericht van de gerechtsdeurwaarder in haar brievenbus gestoken op 8 augustus 1969 ;

Dat indien zij dit bericht eenvoudig negeerde, zij geen overmacht bewijst ;

Dat zij ook niet uitdrukkelijk betwist verzocht te zijn geweest door de kwartieragent het stuk te komen afhalen ; dat zij tenminste geen verklaring in tegenovergestelde zin aan het Politiekommissariaat vroeg ;

Dat eiseres dus geenszins bewijst dat zij door overmacht belet werd kennis te nemen van de betekening ;

Dat eiseres zich tevergeefs beroept op art. 50 G. W. dat de prorogatie van de termijn van beroep slechts voorziet in het uitzonderlijk geval van verstrijken tijdens het gerechtelijk verlof ;

Dat art. 50/1 G. W. eist dat de wetgever uitdrukkelijk de omstandigheden zou bepalen waarin aan het verval zou verzaakt worden ;

Dat in casu art. 57 G. W. integendeel voorziet dat de termijn begint te lopen vanaf de betekening ; dat dit door de wetgever gewild werd om een einde te stellen aan iedere onzekerheid (Van Reepinghen blz. 58) ;

Om deze redenen,

De rechtbank, zetelend in hoger beroep, recht doende tegensprekelijk, na ervover beraadslaagd te hebben, alle andere en strijdige besluiten verwerpend ;

Verklaart het hoger beroep niet ontvankelijk als laat-tijdig ;

Verwijst eiseres in de kosten van het hoger beroep, begroot aan de zijde van eiseres op 1875 fr. en aan de zijde van gedaagde op 1.000 fr.

VREDEGERECHT TE KONTICH

16 december 1969.

Rechter : Raymond Jacobs.

Pleiters : Mrs. P. van Doosselaere en A. Lhonneux.

Aanrijding. — Vrijspraak. — Gevolgen. — Geen strafbaar feit. — Niet-strafbare onvoorzichtigheid. — Werkdadige oorzaak van de aanrijding.

De vrijspraak van de aanlegger impliceert niet automatisch en zonder meer, dat de verweerder voor de aanrijding aansprakelijk dient gehouden te worden, vermits de vrijspraak van de aanlegger wel medebrengt, dat het bepaald verworven is, dat hij geen enkel strafbaar feit gepleegd heeft, doch dat zij helemaal niet inhoudt, dat de aanlegger niet een niet-strafbare, doch door art. 1382 B.W. bedoelde onvoorzichtigheid beging, die de werkdadige oorzaak van de aanrijding en dus der schade is geweest.

Belis t./ Snoeks.

Overwegende dat de aanlegger voorhoudt, dat hij op 4 december 1968 zijn vrachtwagen bestuurde over de Hoevelei te Aartselaar en dat hij zijn aan de linkerkant der baan gelegen garage indraaide en alsdan aangereiden werd door een hem links inhalende en door de verweerder bestuurde personenauto en dat de aanlegger de verweerder aanspreekt in betaling ener som van 3.650 F, die hem moet vergoeden voor de schade, die door de beschreven aanrijding is veroorzaakt geworden ;

Overwegende dat het vaststaat, dat de aanlegger naar aanleiding der aan de orde gekomen aanrijding geen enkele verkeersinbreuk gepleegd heeft (Cass., 19 juni 1967, Pas., 1967, 1, 1232 en R.W., 1967-1968, 930), vermits hij —

veroordeeld tot een geldboete van 15 F door een vonnis, dat de Politierechtbank van het kanton Kontich uitsprak op 15 april 1969 — in beroep de vrijspraak bekwam blijkens een vonnis d.d. 30 juni 1969 van de Correctionele Rechtbank te Antwerpen (10e kamer bis) ;

Overwegende dat het de aanlegger als eiser — luidens het door art. 870 Ger. W. overigens gebrekigerwijs vertaald adagium : « *Actori incumbit probatio* » — behoort zijn aanspraken te bewijzen en dat hij daarin faalt en dat het te dien opzichte is bedacht geworden :

1. — dat de enkele vrijspraak van de aanlegger niet automatisch en zonder meer impliceert, dat de verweerder voor de aanrijding aansprakelijk dient gehouden te worden, vermits de vrijspraak van de aanlegger wel medebrengt, dat het bepaald verworven is, dat hij geen enkel strafbaar feit gepleegd heeft, doch dat zij helemaal niet inhoudt, dat de aanlegger niet een niet-strafbare, doch door art. 1382 B.W. bedoelde onvoorzichtigheid beging, die de werkdadige oorzaak van de aanrijding en dus der schade is geweest (H. v. B. Brussel, 18 novemehr 1966, R.W., 1969-1970, 57) ;

2. — dat de aanlegger — om welke reden dan ook — geen afschrift van het vonnis d.d. 30 juni 1969 overlegt en aldus alle onderzoek uitsluit omtrent de beweegredenen, die tot de vrijspraak hebben geleid en dat te dien aanzien dient bedacht te worden :

a. — dat misschien de aanlegger de vrijspraak bekwam wegens een in het hoofd der beroepsrechters gerezen twijfel omtrent de realiteit of het bestaan van de ene of andere verkeersinbreuk in aanleggers hoofde en dat alsdan de vordering van de aanlegger ongegrond dient verklaard, omdat de aanlegger niet bewijst, dat de Vrederechter van nu de rijwijze van de ... verweerder anders zou moeten beoordelen dan de Politierechter op 15 april 1969 ;

b. — dat misschien de aanlegger de vrijspraak bekwam, omdat de 10e kamer-bis verkeersinbreuken gepleegd achtte door de verweerder, waardoor de aanrijding werkdadig is veroorzaakt geweest en dat het vanzelfsprekend is, dat in die hypothese de huidige vordering van de aanlegger gegrond zou dienen verklaard te worden, vermits alsdan verweerders aansprakelijkheid op de meest onaantastbare manier zou vastgesteld zijn ;

c. — dat misschien de aanlegger de vrijspraak bekwam, omdat de beroepsrechters tot de overtuiging gekomen waren, dat geen karakteristieke verkeersinbreuken gebleken zijn en dat de aanrijding het louter gevolg is geweest van een spijtig toeval en dat het voor de hand ligt, dat in die hypothese het vonnis van vrijspraak door de aanlegger niet zou kunnen ingeroepen worden tot schraging van zijn vordering ;

d. — dat uit al het vorenstaande volgt, dat de aanlegger, die misschien eigen redenen heeft om het vonnis van vrijspraak niet over te leggen, er niet is toegekomen de weerslag van dat vonnis op zijn huidige vordering te preciseren en dat hij alleszins geen door de verweerder begane verkeersinbreuk of fout (art. 1382 B.W.) bewijst, die als de werkdadige oorzaak van de aanrijding zou kunnen aange-merkt worden.

.....

NOOT. — Het niet-overleggen van het vonnis van vrijspraak is door het afgedrukte vonnis gesteld. Blijkbaar zou de beslissing van de Vrederechter dezelfde zijn geweest bij het vertonen van een niet-gemotiveerd vonnis van vrijspraak.

H. de R.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen

16 maart 1970.

Prof. Dr. Storme: «Beslag en Tenuitvoerlegging».

Een zeer groot, hypermodern auditorium in het R.U.C.A. was op 16 maart 1970 bijna te klein om alle opgekomen advocaten, magistraten, gerechtsdeurwaarders en andere tutti quanti van de species iuridica te bevatten.

Deze enorme opkomst bewees het ongelijk van Voorzitter Jos van Goethem, die in zijn inleiding zegde slechts node, en dan nog op uitdrukkelijk verzoek, een bijeenkomst «in het vroede» te beleggen.

Terwijl de belangstellenden, die het academisch kwartiertje ruim geïnterpreteerd hadden, nog bleven binnenstromen, vatte onze confrater, Prof. M. Storme, zijn uiteenzetting aan over «Beslag en Tenuitvoerlegging». Hij gaf een helder overzicht van het beslagrecht, zoals het Gerechtelijk Wetboek dit thans regelt. Na de met aandacht gevolgde inleiding, kwamen enkele meer speciale problemen aan de beurt en nadien beantwoordde Prof. Storme enige vooraf gestelde schriftelijke vragen.

De grootste «nieuwsgierige» bleek stafhouder Ooms te zijn, op een lengte gevolgd door de gerechtsdeurwaarders. Deze laatsten mompelden grondig hun goedkeuring uit toen Prof. Storme hen verzekerde dat hun interpretatie van art. 1503 G.W. waarschijnlijk te verkiezen was boven die van de gerechtsdeurwaarders uit de hoofdstad.

Voorzitter van Goethem sprak een kort welverdiend dankwoord uit waarbij hij niet naliet de uiteenlopende menselijke facetten van de geëerde spreker in het volle daglicht te plaatsen.

Er was in deze uiteenzetting één spijtige tekortkoming van de spreker, wat hem trouwens door de Voorzitter aangewreven werd. Prof. Storme had nl. het beslag op tak- en wortelvaste vruchten — en dan nog opzettelijk — stiefvaderlijk behandeld! Desondanks en desalniettemin zijn we hem dankbaar voor deze confrontatie met één van de talrijke nieuwigheden waarmee de juristenhoofden de laatste jaren overstelpt worden.

S. van Gelder-van Hove.

20 maart 1970:

Minister L. Tindemans «De toekomst van België».

De stemmige voordrachtzaal van het huis Osterrieth liep op 20 maart eivol. Dit bewijst hoe bekommerd we wel zijn om «De toekomst van België», onderwerp dat zou behandeld worden door de Heer L. Tindemans, Minister van communautaire betrekkingen.

Uit vrees om op enige protocollaire zere teen te trappen, volstaan we met de vermelding dat er zeer, zeer veel hoogwaardigheidsbekleders opgekomen waren.

Voorzitter Jozef van Goethem leidde de eminente spreker in en drukte de vrees uit dat na een eventuele Belgische echtscheiding bij onderlinge toestemming, Vlaanderen een te hoog onderhoudsgeld zou moeten betalen.

Na een korte historische inleiding besprak de Heer Minister de wording en de geboorte van het plan Eyskens. Dit alles werd zo boeiend, sierlijk en vlot voorgebracht, dat het pas nadien doordrong dat we nu eigenlijk nog niet veel meer wisten, zodat de door de voorzitter uitgesproken vrees bleef hangen. We begripen echter dat in het huidige stadium nog niet veel oplossingen concreet konden uitgewerkt worden, zodat we de Heer Minister zijn handige vaagheid vergaven. Hij liet de indruk van iemand die met kennis van zaken en in alle oprechtheid naar een

aanvaardbaar compromis zocht. Alleszins mogen heel wat collega's van Minister Tindemans, wat taalgebruik betreft, bij hem in de leer gaan.

Na deze belangwekkende voordracht haastten de uitgenodigden zich naar een prachtige villa aan de Sorbenlaan te Wilrijk, waar de voorzitter en zijn gemalin, — Dina voor de ingewijden —, een schitterende receptie aanboden. Tot in de vroege uurtjes werd er over communautaire betrekkingen en allerlei andere onderwerpen nagepraat, en sommigen waren over de toekomst van België zo bekommerd, dat zij hun angst moesten wegspoelen en met wankele schreden of in overtreding van artikel 2-3 en/of 2-4 van de wet van 1.8.1899 huiswaarts keerden.

S. van Gelder-van Hove

Voorzorgskas voor advocaten v.z.w.

Balans en rekeningen van de inkomsten en uitgaven van het dienstjaar 1969.

De balans en rekening van de winsten en verliezen die ter goedkeuring zullen voorgelegd worden aan de algemene gewone vergadering van 11 april 1970 eisen de volgende verklaringen:

1. — De ontvangsten der bijdragen zijn in vermindering van 1.961.034,— fr., met betrekking tot deze van het vorig jaar, als gevolg van het in aanmerking nemen van de aanpassing der wettelijke bijdragen. Men dient evenwel te noteren dat in 1968, gezien de wijziging van de pensioenswet per 1 januari 1968, de legale bijdragen in aanmerking genomen, slechts een forfaitaire schatting was.

— De ontvangsten der pleidooizegels zijn daarentegen in verhoging met 403.072,— fr.

— De lichte verhoging vastgesteld bij het toegangsrecht spruit voort uit de laattijdige inning voor zekere gevallen en niet uit een verhoging van het aantal leden.

De inning van de pleidooizegels gaat normaal verder. Deze van de bijdragen brengt momenteel een tamelijk groot geschil mede.

2. — De inkomsten van het geplaatst kapitaal overschrijden de rentevoet van 6,25 % per jaar, terwijl de actuariële berekeningen opgesteld zijn op basis van een gemiddelde voet van 4,5 % per jaar. De financiële stabiliteit van de Kas is dus goed gewaarborgd.

3. — De pensioenen en tussenkomsten van de Kas, waarvan de bedragen hernomen werden bij de rekeningen van de ontvangsten en uitgaven bevatten:

452 aangeslotenen die genieten van een rentenierspensioen tot een bedrag van 24.000 fr.

235 weduwen genietende van een overlevingspensioen dat hun inkomsten op 50.000 fr. brengt, doch evenwel met een minimum van een rente groot 12.000 fr., zonder onderzoek naar de renten voor de weduwen van de reeds gepensioneerd aangeslotenen.

32 weduwen genietende van een wezenpensioen dat een gemiddelde van 26.625 fr. per weduwe vertegenwoordigt.

De pensioenrente en de overlevingsrente bevatten een tussenkomst van het kapitaalvormingsfonds bedragende het getal van:

433 gevallen voor de pensioenrenten en

143 gevallen voor de in gang zijnde overlevingsrechten,

54 gevallen voor de in vorming zijnde overlevingsrenten.

4. — Beheerskosten..

De eigenlijke beheerskosten van de Kas bedragen 3,4 % van de ontvangsten. De wettelijke kassen vragen in het algemeen kosten à 5 %.

5. — Het pensioenfonds, het goede einde van de verbintenissen der Kas waarborgend, bedraagt 151.845.089 fr.

- De gunstige toestand van dit fonds laat vanaf heden toe :
— de wezenrente van 15.000 fr. op 25.000 fr. te brengen ;
— de inkomsten van de gepensioneerden en de aangeslotenen die in hun gezondheid aangetast zijn, aan te vullen door deze op 50.000 fr. te brengen zo zij alleenstaand zijn en op 75.000 fr. zo zij gehuwd zijn.

Uit deze boekhoudings-elementen volgt dat de financiële toestand van de Kas volstrekt gezond is.

De Raad van Beheer.

Balans op 31 december 1969.

		Aktief
Vastgestelde middelen		145.509.584,—
Inboedel	1,—	
Hypothecaire leningen	145.509.583,—	
Beschikbaar		8.653.622,—
Postgiro	457.394,—	
Gemeentekrediet	664.966,—	
Bank van Brussel :		
— zichtrekening,		
— rekening met termijn	7.531.262,—	
Realiseerbaar		11.463.293,—
Effecten portef.	7.115.920,—	
Diverse debiteuren	4.347.373,—	
		165.626.499,—
		Passief
Opeisbaar		13.781.410,—
Diverse krediteuren		
Opeisbaar op termijn		151.845.089,—
Pensioenfonds		
		165.626.499,—

* * *

Ontvangst- en uitgaverekening op 31 december 1969

	Uitgaven
Hulpverlening	904.449,—
Pensioenen	12.157.165,—
Wezenfonds	852.000,—
Verhoging van pensioenfonds	13.729.796,—
Algemene onkosten en taksen	1.149.574,—
Verloren en pleidooirechten bijdragen	154.912,—
Minderwaarde / fondsen	675.250,—
	29.623.146,—
	Ontvangsten
Inschrijvingsrecht	36.750,—
Bijdragen der balies	9.665.796,—
Pleidooirechten	11.385.877,—
Interesten	8.459.799,—
Diverse ontvangsten	4.030,—
Giften	69.912,—
Meerwaarde / fondsen	982,—
	29.623.146,—

* * *

Uitnodiging.

Geacht Lid,

Tengevolge van een tegenspoed bij de uitdeling der post, kon de uitnodiging tot de algemene en buitengewone vergadering van de Voorzorgskas voor Advocaten, voorzien

op 11 april 1970, niet tijdig gepubliceerd worden in het Rechtskundig Weekblad.

Bijgevolg zal de vergadering van 11 april verplaatst worden op zaterdag, 25 april om 14 u. 30, in het Justitiepaleis van Brussel, in de zittingszaal van de Eerste Kamer van het Hof van Beroep.

Agenda.

1. Goedkeuring van het proces-verbaal van de buitengewone vergadering van 31 mei 1969.
 2. Verslag van de Raad van Beheer.
 3. Goedkeuring van de rekeningen van het dienstjaar 1969 en voordracht van de begroting voor het komende dienstjaar.
 4. Ontlasting van de beheerders.
 5. Statutaire benoemingen.
 6. Wijzigingen voorgesteld door de Beheerraad aan de artikels 10, 23 en 41 der statuten.
- 1°. Aan het artikel 10 tussen het tweede en het derde alinea, de volgende tekst te voegen :
- « De ingeschrevene die tijdens de 5 jaren van het begin van zijn beroepsbezigheden, deze verlaat en zijn ontslag aan de Kas geeft, zal recht hebben op de terugbetaling van zijn bijdragen die hij persoonlijk gestort heeft, behalve zijn bijdragen aan het wezenfonds, tot een bedrag van een percentage te bepalen door het huishoudelijk reglement. »
- 2°. De tweede zin van het tweede alinea van artikel 23 :
- « Hij mag inzonderheid alle contracten en kopen verwezenlijken, waardepapieren van de Staat verwerven, vaste goederen beleggen onder vorm van hypotheek in eerste rang. »
- Zal vervangen worden door de volgende zin :
- « Hij mag inzonderheid alle contracten en kopen afsluiten en alle beleggingen verwezenlijken voorzien bij artikel 41, hierna vermeld. »
- 3°. Artikel 41 door de volgende tekst te vervangen :

« De reserves en bezittingen mogen belegd worden in publieke vaste goederen en waarden gewaarborgd door de Belgische Staat, obligaties van het Gemeentekrediet, obligaties van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, obligaties van de N.M.K.N., obligaties van de provincies en gemeenten, obligaties en aandelen van de Belgische vennootschappen die, ten minste sinds 5 opeenvolgende jaren het hoofd geboden hebben aan hun verbintenis door middel van hun gewone bron van bestaan, in gebouwen gelegen in België en in hypothecaire leningen van eerste rang op deze gebouwen, en obligaties in Belgische franken, uitgegeven door internationale organisaties, waarvan België lid is. »

7. Allerlei.

Volgens artikel 28 van de Statuten is de algemene vergadering samengesteld uit al de leden van de vereniging die aan hun statutaire verplichtingen voldaan hebben.

De leden van de vereniging die verhinderd zouden zijn de vergadering bij te wonen en die wensen zich te laten vertegenwoordigen, kunnen daartoe een volmacht verlenen aan een ander lid. Deze volmacht moet geen bijzondere vorm hebben en kan afgegeven worden aan het bureau van de vergadering.

Het aantal stemmen waarover de mandataris kan beschikken is beperkt tot tien (artikel 32 van de Statuten).

Wij rekenen op uw aanwezigheid en verzoeken U te aanvaarden, Geacht Lid, de betuiging onzer gevoelens van hoogachting.

Voor de Beheerraad,

De Voorzitter,

R. Van Roye

MEDEDELINGEN

Rechtsfaculteit te Leuven. — Instituut voor Handelsrecht.

Colloquium over de juridische aspecten van de Samenwerking en Concentratie tussen kleine en middelgrote bedrijven.

Van 11 t/m 14 maart l.l. organiseerde het Instituut voor Handelsrecht, onderleiding van prof. W. van Gerven, zijn vijfde colloquium voor bedrijfsleiders en bedrijfsjuristen. Een vijftigtal deelnemers, waaronder hoofdzakelijk bedrijfsleiders, kwamen hiervoor te Knokke bijeen.

Vooreerst werd de algemene problematiek van de coöperatie en de concentratie behandeld. In zijn inleidende toespraak gaf J. de Spot, beheerder-directeur van de Bank van Brussel, op grond van zijn rijk gevarieerde ervaring, een overzicht van de redenen die in de hedendaagse marktsituatie tot schaalvergroting dwingen, alsook van de moeilijkheden die hiermede gepaard kunnen gaan. Aansluitend met een gesystematiseerde economische benadering van het verschijnsel lichtte F. Nédée, directeur van de Bank van Parijs en van de Nederlanden, de bedrijfs-economische imperatieven toe die een bedrijfsleider met het oog op samenwerking en concentratie dient te beantwoorden. Aldus wees hij o.m. op de grondige kennis van het eigen bedrijf, kennis van de eigen markt, keuze van de partner, discretie bij de onderhandelingen. Tot slot van dit algemeen deel, gaf W. van Gerven, gewoon hoogleraar aan de K.U.L., een toelichtende omschrijving en overzicht van de contractuele en vennootschappelijke vormen van coöperatie en concentratie naar Belgisch recht met een kleine excursie in het Frans recht ter verduidelijking van het begrip «groupement d'intérêt économique».

De distributie is wel het eerste aangewezen niveau voor mogelijke contractuele samenwerking, namelijk door agentuur- en distributieovereenkomsten. W. Hallemeesch, juridisch adviseur bij Bekaert N.V., besprak deze in het raam van de vigerende belgische reglementering en voornamelijk in het licht van de op komst zijnde wetgeving. De spreker schakelde vervolgens over naar de contractuele samenwerking op productievlak met een uiteenzetting van de merk-, octrooi- en know-how-licentieovereenkomsten.

Minder gekende en juridisch vrijwel niet gereguleerde vormen van contractuele samenwerking zijn 1) akkoorden tot kwalitatieve en kwantitatieve normering van de productie (normalisatieakkoorden), 2) akkoorden waarbij men zich specialiseert op de productie en distributie van bepaalde producten (specialisatieakkoorden) en 3) akkoorden waarbij de productie onderling verdeeld wordt maar het behoud van de distributie voor de ganse gamma van producten (rationalisatieakkoorden). Dit was het onderwerp van de spreekbeurt van P. Demin, juridisch adviseur bij Fabrimetal, die in dit verband bijzondere aandacht besteedde aan de implicaties van de indirecte belastingen.

Na de contractuele kwamen de vennootschappelijke vormen aan bod. In de eerste plaats de participatietechniek, hetzij direct van de ene vennootschap in de andere, hetzij indirect via de holdingtechniek. Vanuit de drie hiernavolgende vraaghoeken werd dit probleem onderzocht door G. Schrans, docent aan de R.U.G.:

- 1) de participatiemogelijkheid vanuit het vennootschapsrecht,
- 2) de procedures tot verwerving van de participatie en
- 3) de beheersingsmogelijkheden van de participatietechniek.

Een meer directe vorm van vennootschappelijke concentratie is de aankoop of inbreng van het vermogen van de onderneming of althans van een deel ervan. W. Rycken,

European counsel bij de Law Office Frank Boas te Brussel, wees hier op het belang van een nauwkeurige contractuele programmering van de trapsgewijze te realiseren concentratie alsook op de eventuele tussenkomst van een bedrijfsrevisor.

Na de verscheidene coöperatie- en concentratietechnieken werden de diverse implicaties onderzocht van fiscale, boekhoudkundige, sociaalrechtelijke en kartelrechtelijke aard. Aldus besprak J. Couturier, directeur bij de fiduciaire Van Breda & Co, vooral het delikate probleem van de taxatie van de meerwaarden zowel in hoofde van de concentrerende vennootschappen als in hoofde van de aandeelhouders en vennooten. Aansluitend werden ook de registratierechten bij het vraagstuk betrokken.

De individuele arbeidsrechtelijke verhouding werkgever-werknemer schept, aldus C. Quisthoudt, juridisch adviseur van het A.C.V., in de praktijk weinig problemen, al is er buiten het algemeen verbintenissenrecht vervat in het Burgerlijk Wetboek, geen specifieke reglementering op dit stuk. Waar zich in de praktijk wel moeilijkheden voordoen is in het kollektief arbeidsrecht. Welk is de weerslag van de concentratie t.a.v. de instelling en de werking van de ondernemingsraden en de comitees voor veiligheid en syndikale afvaardiging? Welk paritair comité zal bevoegd zijn? Welk is de weerslag t.a.v. de collectieve arbeidsovereenkomsten?

Een onderzoek van het concentratie- en coöperatiefenomeen ware niet volledig indien het niet werd geplaatst in zijn Europees kader. Aldus werd door B. Baardman, juridisch adviseur bij Unilever Rotterdam, de draagwijdte van de artikelen 85 en 86 van het verdrag van Rome toegelicht. In het bijzonder trok de spreker de aandacht voor het zoeken van de Commissie om in het raam van artikel 86 de ongewenste concentratievorming tegen te gaan, met als besluit de waarschuwing dat hogervermelde artikelen geenszins te veronachtzamen zijn door kleine en middelgrote ondernemingen.

Tot slot dient melding gemaakt van de gelegenheidstoespraak van J. Loeff, kabinetschef E.E.G.-Commissie, die de concentratiebeweging besprak in het licht van het laatste topoverleg van Den Haag en het door de Commissie uitgewerkte programma tot realisatie van de economische en monetaire unie. Waar de spreker enerzijds getuigde van optimisme inzake de aftakeling van de nationale wetelijke hinderpalen door de nationale en communautaire instanties, gaf hij anderzijds zijn bezorgdheid te kennen omtrent de huidige tendens van de concentratiebeweging. Al te weinig wordt een partner gezocht in een lidstaat van de E.E.G. In zijn besluit waarschuwde de spreker dan ook voor het niet denkbeeldig gevaar dat economische grenzen, via nationale monopoliebedrijven, de plaats kunnen innemen van de staatkundige grenzen en evenzeer hinderpalen vormen voor een vrij verkeer binnen een grote markt die de E.E.G. moet worden.

G. VIDTS,
assistent K.U.L.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD